

Ri nab'e carta xutz'ib'aj ri Pablo che riglesia k'o Corinto

Ri Pablo kuya pan rutzil kiwach ri hermanos e k'o pa ri tinamit Corinto

¹ Ri'in in Pablo, insik'im ruma ri Dios re kinu'an utaqo'n ri Qanimajawal Jesucristo, ruma e lik karaj ri' ri Dios chwe. Ri'in junam ruk' ri hermano Sóstenes kaqaya pan rutzil wach alaq, ² ri alaq utinamit ri Dios k'o chila' Corinto. Alaq cha'tal ruma ri Dios cha' kak'oji' alaq puq'ab' ri Qanimajawal Jesucristo; alaq k'u sik'im che jun b'inik silab'ik lik chom chwach ri Dios, ma e karaj ri' chige junam kuk' konoje ri kakiloq'nimaj rub'i' ri Qanimajawal Jesucristo, tob' pa taq chawi e k'o wi. Ma Rire e Qanimajawal qe ri'oj y ke rike. ³ K'ulu alaq ri unimal rutzil k'u'xaj y ri utzil chomal re ri Qaqaw Dios y re ri Qanimajawal Jesucristo.

Ri Pablo katioxin chwach ri Dios

⁴ Ri'in xaqi kintioxin che ri Dios uma ralaq, ma ruma ri Qanimajawal Jesucristo, ri Dios uya'om lo ri unimal rutzil uk'u'x che alaq. ⁵ Yey na xa ta jub'iq' ri k'ulum alaq ruma k'o alaq puq'ab' ri Cristo; ya'tal k'u ch'a'tem alaq y na'oj alaq che utzijoxik ri na'oj re ri Dios. ⁶ Xjikib'ax k'u uwach ri Utzilaj Tzij puwi ri Cristo ruma ri u'anom ri Dios uk' alaq. ⁷ Jek'ula' ronoje ri kajawax che rutinamit ri Dios, ya'tal chi che alaq; xew chi k'u lik oye'em alaq ruk'unib'al ri Qanimajawal Jesucristo. ⁸ Ek'u ri' ri Dios katikib'an e alaq chi utz wo'ora y k'a

pa ri k'isb'al q'ij, cha' jela' na jinta chi k'ana mak kariqitaj che alağ chwach ri Dios chupa ruq'ijol ruk'unib'al ri Qanimajawal Jesucristo. ⁹ Ri Dios lik jusuk', ma ronoje ri kub'i'tisij e ku'ano y e Rire sik'iyom e alağ cha' ku'an alağ xa jun ruk' Ruk'ajol, wa' e ri Qanimajawal Jesucristo.

Ri Pablo keb'upixab'aj ri hermanos ruma kija-chom kipa

¹⁰ Kampixab'aj k'u alağ hermanos chupa rub'i' ri Qanimajawal Jesucristo: K'ola alağ chi utzil chomal y majach pa alağ. E ri lik ub'e e chu'ana xa jun na'oj alağ y xa jun k'u'x alağ. ¹¹ Kamb'i'ij wa' che alağ hermanos ma xinweta'maj e k'o ri xaqi kech'o'jin chixo'lib'al alağ; xinta wa' chikichi' jujun chike ri e k'o pa rocho ri Cloé. ¹² Nutom e k'o jujun che alağ kakib'i'ij: «In re ri Pablo.» E k'o jujun chik kakib'i'ij: «In re ri Apolos,» jujun chik: «In re ri Pedro» y e k'o ne jujun chik kakib'i'ij: «Ri'in in re ri Cristo.» ¹³ ¿Jachom neb'a upa ri Cristo? ¿E neb'a ri'in in Pablo ri xkam chwa cruz uma ralağ? ¿O pa rub'i' neb'a ri Pablo xk'ul wi alağ ri bautismo? Na e taj. ¹⁴ Lik kantioxij che ri Dios ma ri'in xew xinya ri bautismo chike jujun che alağ, wa' e ri Crispo y ri Gayo. ¹⁵ Jek'ula' na jinta junoğ che alağ utz kub'i'ij: “Ri'in xink'ul ri bautismo pa rub'i' ri Pablo.” ¹⁶ Yey xinya ne bautismo chike ri e k'o chirocho ri Estéfanas. Na kak'un ta chi chinuk'u'x we k'o junoğ chik. ¹⁷ Kamb'i'ij k'u wa' ma ri nuchak xuya ri Cristo na e ta ri kanya bautismo, e ri kantzijoj ri Utzilaj Tzij. Y rutzijoxik kan'ano na e ta ruk' nimağ tağ ch'a'tem y unimal na'oj xa re ruwachulew. Ma na kuaj taj we ri winağ e kakiyak

nuq'ij ri'in yey na keb'ok ta k'u il ri' che ri Utzilaj Tzij puwi ri Cristo y ri xu'an Rire chwa ri cruz.

Ruchuq'ab' y runa'oj ri Dios kaq'alajin ruma ri Cristo

¹⁸ Rutzijoxik rukamik ri Cristo chwa ri cruz e jun sachib'al na'oj chikiwach ri kesachik. No'j k'u chiqawach ri kojkolob'etajik, ruk' rukamik Rire e kaq'alajin ruchuq'ab' ri Dios. ¹⁹ Ma jewa' kub'i'ij ri Dios chupa Ruch'a'tem:

Ri'in kansach uwach ri kina'oj ri tikawex kakich'ob'o lik k'o keta'am,
y kank'utu na jinta ke'elawi ri kina'oj ri kakich'ob'o lik k'o kina'oj *Is.*

29:14

kacha'.

²⁰ Ri kakib'i'ij lik k'o keta'am, ¿sa' kutiqoj ri kina'oj? Raj k'utunel re ri tzijpaxab', ¿sa' kutiqoj ronoje ri kimajom? Yey ri lik kakich'a'tib'ej uk'iyal taq na'oj re waq'ij ora, ¿sa' kutiqoj ronoje ri kakib'i'ij? Na jinta kutiqoj, ma ri Dios uq'alajisam chik na jinta ke'elawi ri kina'oj ri tikawex re ruwachulew.

²¹ Ri Dios ruma ri unimal una'oj na xuya ta luwar chike ri tikawex kaketa'maj uwach Rire xa ruma ri kina'oj rike. Ri xuk'ul uk'u'x Rire e keb'ukolob'ej ri kakub'i' kik'u'x ruk' ruma rutzijoxik ri Utzilaj Tzij, tob' wa' e jun sachib'al na'oj chikiwach taq ri winaq. ²² Ma raj judi'ab' kakitz'onoj k'utub'al re ruchuq'ab' ri Dios, yey raj Grecia e lik ke'ek kik'u'x che umajik unimal taq na'oj. ²³ No'j ri'oj e kaqatzijoj rukamik ri Cristo chwa ri cruz. Yey wa' e tzaqib'al chike raj

judi'ab',* y e jun sachib'al na'oj chike ri na e ta aj judi'ab'.* ²⁴ No'j k'u ri eb'usik'im ri Dios, tob' e aj judi'ab' o na e ta aj judi'ab', rike kakimaj usuk' e ruma ri Cristo kaq'alajin ruchuq'ab' y runimal una'oj ri Dios. ²⁵ Tob' e k'o tikawex kakich'ob'o ri Dios pacha' na jinta una'oj o na jinta uchuq'ab'; na ruk' ta k'u ri', ri kina'oj y ri kichuq'ab' rike, na kajunimax ta k'enoq ruk' runa'oj y ruchuq'ab' ri Dios.

²⁶ Lik k'u ch'ob'o pe raqan alaq hermanos puwi sa' ri wach alaq echiri' xsik'ix alaq ruma ri Dios; ma chikiwach ri winaq, na e ta k'i ri lik k'o kina'oj chixo'l alaq, yey na e ta k'i ri lik k'o kichuq'ab' y ri lik k'o kiwach chixo'l alaq. ²⁷ Ma ri Dios eb'ucha'om ri kab'i'x chike na jinta ko kina'oj, cha' e kuya kik'ix ri kaki'an che kib' lik k'o kina'oj. Eb'ucha'om ri lik na jinta ko kichuq'ab' cha' e kuya kik'ix ri e taqanelab' k'o kichuq'ab'. ²⁸ Yey eb'ucha'om ri kab'i'x chike lik na jinta ko kichak, ri lik k'aqom b'i kiq'ij kuma ri winaq y ri na jinta k'ana kiwach cha' e kusach uwach ri kichuq'ab' ri lik k'o kiwach. ²⁹ Ri Dios u'anom wa' cha' na jinta junoq ku'an nim che rib' chwach Rire. ³⁰ Yey ruma k'u Rire k'o alaq puq'ab' ri Qanima-jawal Jesucristo, ri kaq'alajisan ri Q'ijsaq re ri Dios chiqe. Ruma k'u ri Qanimajawal, 'anom jusuk' chiqe chwach ri Dios, oj ya'tal chupa ri santowilaj b'inik, y oj esam chi puq'ab' ritzel. ³¹ E uwari'che e pacha' ri tz'ib'ital kan chupa Ruch'a'tem ri Dios: China ri karaj kuyak uq'ij,

* **1:23** E chikiwach raj judi'ab', Rutaqo'n lo ri Dios na kakamisax taj. * **1:23** Hch. 17:32

e chuq'alajisaj ri' janipa ri u'anom ri Qanimajawal
Dios che rub'inik usilab'ik. *Jer. 9:23-24*

2

¹ Hermanos, ri'in echiri' xinopon uk' alaq cha' kantzijoj ri Utzilaj Tzij re ri Dios, na xintzijoj ta wa' ruk' nimaq taq ch'a'tem y unimal na'oj xa re ruwachulew. ² Ri xinch'ob'o e xew kantaqej utz-ijoxik ri Qanimajawal Jesucristo y rukamik Rire chwa ri cruz. ³ Y echiri' xink'oji' uk' alaq, xinna'o na jinta nuchuq'ab' chiwib'il wib', yey xinjeq ne kinb'irb'ot ruma ri nuxi'in ib' ma xinna'o na kanriq ta u'anik janipa ri karaj ri Dios chwe. ⁴ Ek'u rutzijoxik xin'ano na e ta ruk' unimal na'oj xa re ruwachulew y chomilaj taq ch'a'tem kasokoso'nik, ma e ruk' ri Ruxlab'ixel ri Dios y ruchuq'ab' Rire ⁵ cha' na kakub'i' ta k'u'x alaq ruk' ri Cristo xa ruma unimal na'oj re ruwachulew, ma e ruma ruchuq'ab' ri Dios.

Ri Ruxlab'ixel ri Dios kuq'alajisaj Runa'oj ri Dios chiqe

⁶ No'j echiri' oj k'o chikixo'l ri lik kijikib'am kik'u'x ruk' ri Dios, ri kaqatzijoj kaqa'an ruk' unimal na'oj. Na e ta ruk' unimal na'oj xa re ruwachulew, na e tane ruk' na'oj ke ri nimaq taq taqanelab' che ruwachulew, ri xa kasach kiwach. ⁷ Ma ri kaqaq'alajisaj e ri unimal na'oj re ri Dios, yey wa' na eta'matal ta rojertan.* Echiri' k'amaja' ne ka'an ruwachulew, Rire uch'ob'om chi uloq kuya wa na'oj chiqe re yakb'al qaq'ij. ⁸ Wa' wa na'oj re ri Dios na xkimaj ta usuk' ri nimaq

* **2:7** Col. 2:2-3

taqanelab' re ruwachulew. Ma ta e la' xkimaj usuk', na kakiya tane ri' chwa ri cruz ri Qajawal, ri lik nim uq'ij. ⁹ E jela' pacha' ri tz'ib'ital kan chupa Ruch'a'tem ri Dios:

E taq ri winaq na kakimaj ta usuk'
ronoje ri utz ujikib'am uwach ri Dios
chike ri lik k'ax kena'w re Rire.

E taq wa' wa utz lik na jinta junoq iliyom re,
na jinta junoq tayom re

y na jinta ne junoq no'jiyom wa' *Is. 64:4*
kacha'. ¹⁰ Yey ri Dios uq'alajisam chi wa' chiqe ri'oj ruma ri Ruxlab'ixel. Ma ri Ruxlab'ixel Rire ronoje reta'am, kumaj ne usuk' ri saqil una'oj ri Dios. ¹¹ Chikixo'l taq ri winaq, ¿k'o nawi junoq reta'am sa' ri kuch'ob' juna chik tikawex? Na jintaj. Ma xew wa tikawex reta'am sa' ri k'o pa ranima'. Jek'ula' na jinta junoq reta'am runa'oj ri Dios, ma xew ri Ruxlab'ixel ri Dios eta'mayom re wa'. ¹² Yey wo'ora, ri qana'oj ri'oj na junam ta ruk' ri kina'oj ri na keta'am ta uwach ri Dios. Ma ri'oj e qak'ulum ri Ruxlab'ixel ri Dios cha' kaqeta'maj ronoje ri chomilaj sipanik uya'om Rire chiqe. ¹³ Yey wa' wa kaqatzijoj, na e ta ruk' ch'a'tem qamajom chikij ri tikawex, ma e ruk' ri uk'utum ri Ruxlab'ixel ri Dios chiqe. Y jek'ula' e kaqaq'alajisaj runa'oj ri Dios ruk' ch'a'tem re ri Ruxlab'ixel ri Dios. ¹⁴ Ek'u rachi na jinta ri Dios pa ranima', na kuk'ul ta uk'u'x ri kub'i'ij ri Ruxlab'ixel ri Dios che, ma chwach rire wa' xa sachib'al na'oj; yey na kumaj ta usuk', ma wa' xew kamajtaj usuk' we kaq'alajisax ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios. ¹⁵ No'j we ri Ruxlab'ixel ri Dios kataqan pa ranima' junoq, ri' kumaj usuk' sa' ri utz chwach ri Dios, y na kaq'at ta k'u tzij puwi'.

16 Ruch'a'tem ri Dios jenewa' kub'i'ij:
 ¿K'o nawi junoq majayom usuk' ronoje runa'oj ri
 Dios Qajawxel?

¿K'o nawi junoq kaya'w una'oj Rire? ¡Na jintaj! *Is.*
40:13

kacha'. Pero chiqe ri'oj ya'tal runa'oj ri Cristo.

3

Qonoje qachb'i'il qib' chupa ruchak ri Dios

¹ Hermanos, echiri' xink'oji' uk' alaq, na xinch'a't ta uk' alaq jela' pacha' kinch'a't kuk' tikawex kataqan ri Ruxlab'ixel ri Dios pa kanima'; ma e xinch'a't uk' alaq jela' pacha' kinch'a't kuk' tikawex k'a kakitajej taq ri rayib'al re ri kiti'jil, ri k'amaja' k'o kik'iyib'al chwach ri Cristo. ² Jela' pacha' ka'an che juna ralko ak'a, na kaya' ta wa che ma xew kutij utz'um; jek'ula' xin'an ri'in, xinya k'utunik lik na k'ayew taj che alaq, ma k'amaja' kariq alaq uk'ulik ri k'utunik taqal chike ri k'o chi kik'iyib'al chwach ri Dios. Yey k'amaja' ne kariq alaq umajik usuk' wa', ³ ma k'a taqem alaq taq ri rayib'al re ri ti'jil alaq. Ma chixo'l alaq e k'o ri k'ax kik'u'x chikij jujun chik y e k'o ri e aj ch'a'oj. ¿Na junam ta neb'a ri b'inik silab'ik alaq ruk' ri kib'inik taq ri winaq na keta'am ta uwach ri Qaqaw y e kakitajej ri xa re ruwachulew? ⁴ Ma chixo'l alaq e k'o ri kakib'i'ij: «In re ri Pablo» yey jujun chik kakib'i'ij: «In re ri Apolos.»

⁵ Kantz'onoj k'u che alaq: ¿Sa' ruwach ri Pablo? ¿Y sa' ruwach ri Apolos? Ri'oj oj nimanel chwach ri Dios yey ruma ri chak xqa'an uk' alaq, xkoj alaq rub'i' ri Cristo. Ri'in y ri Apolos xa e xqa'an ri chak uya'om ri Qanimajawal chiqe. ⁶ E ri'in xintzijoj ri

Utzilaj Tzij che alaq pacha' ku'an juna awanel; y ri Apolos xuto' alaq cha' katiki' alaq chi utz chwach ri Dios pacha' ku'an juna aj tiko'n echiri' ku'an ja'anik. Pero ri k'iyib'al alaq, e ri Dios xya'wik. ⁷ ¿China k'u ri' ri más k'o uwach? ¿E nawi ri xtikow re? ¿E nawi ri xja'an re? Na e taj, ma e ri Dios, ri kak'iyisan re. ⁸ Ri katikow re y ri kaja'an re, xa jun kiwach; yey chikijujunal kakik'ul ri rajil uk'axel e chirij ri chak xki'ano. ⁹ Ek'u ri' ri'oj xa oj umokom ri Dios yey ralaq e pacha' alaq rulew kachakux uwach ruma ri Dios.

Jenela' ralaq e pacha' alaq juna ja katajin ri Dios che uyakik. ¹⁰ Yey Rire e xya'w panuq'ab' xinjeq ruchak chixo'lib'al alaq. E pacha' juna aj yakal ja, nab'e kutz'aq ruparaqan ri ja; tek'uchiri' jun chik aj chak kulem ri xan puwi'. Jek'ula' ri'in nab'e xintik riglesia; tek'uchiri' k'o jun chik xuto' alaq cha' kak'iy alaq chwach ri Dios. Ri chirajawaxik wi e chikijujunal raj chak kakilo su'anik kechakunik cha' kel chi utz ri chak. ¹¹ Ma na utz ta k'enoq we k'o junuq kukoj jun chik uparaqan ri ja junwi chwa ri kojotal chik; yey ruparaqan ri ja kojotal chik, e ri Qanimajawal Jesucristo.

¹² Puwi ruparaqan juna ja k'o ri kuchapab'ej oro, plata o chomilaj ab'aj; y k'o ri kuchapab'ej tz'alam, xlab' o k'im. ¹³ Che taq wa' wa kachapab'exik k'o ri kakowin chupa ri aq' y k'o ri na kakowin taj; jek'ula' ri chak u'anom junuq pub'i' ri Cristo, ma pa ri q'ij re ri q'atb'al tzij, ri Dios kuq'alajisaj we utz ri chak u'anom o na utz taj. ¹⁴ We ri chak u'anom k'o ukowil, kuk'ul k'u ri ri rajil uk'axel kuya ri Dios; ¹⁵ no'j we na jinta ukowil, ri' na jinta rajil uk'axel kuk'ulu. Kasach

k'u uwach ri' ruchak, tob' rire k'a kakolob'etajik, e pacha' junoq kukolob'ej rib' echiri' kak'at ri rocho.

¹⁶ ¿Na eta'am ta neb'a ralaq, alaq rocho ri Dios yey e ri Ruxlab'ixel ri Dios ri jegel uk' alaq? ¹⁷ E uwari'che we k'o junoq kusach uwach ri rocho ri Dios, * ri Dios kusach uwach ri ka'anaw wa'. Ma ri rocho ri Dios e santo; yey wa' e ralaq. ¹⁸ Mak'o musok rib' chirib'il rib'. Ma we k'o junoq kuch'ob'o lik reta'am chi ronoje che ruwachulew, chirajawaxik ri' chu'ana che rib' pacha' junoq na jinta k'ana reta'am, cha' e kareta'maj runa'oj ri Dios. Jek'ula' ku'ana lik k'o una'oj paqatzij wi. ¹⁹ Ma runimal na'oj re ruwachulew na jinta k'ana uwach chwach ri Dios. E pacha' ri tz'ib'ital kan chupa Ruch'a'tem ri Dios:

E taq ri k'o kina'oj re sokoso'nik,
ri Dios ku'an chike ketzaq chupa ri kino'jib'al. *Job*

5:13

²⁰ Yey je tanchi wa' tz'ib'ital kanoq:

Ri Dios reta'am na jinta uchak

ri kina'oj ri kakich'ob'o lik keta'am chi ronoje *Sal.*

94:11

kacha'. ²¹ E uwari'che lik na utz ta k'enoq we k'o junoq ku'an nim che rib' xa ruma e utaqem juna achi. Ma e ri Dios ya'yom ronoje che alaq.

²² Uya'om che alaq re to'b'el e alaq, ri Apolos y ri Pedro yey inuya'om ne ri'in. Uya'om ne che alaq ruwachulew, ri k'aslemal, ri kamik, janipa ri katajin waq'ij ora y ri katajin loq. Ronoje k'u ri' ri ya'tal che alaq, ruk' ri Dios petinaq wi. ²³ Ek'u ralaq, alaq re ri Cristo; yey ri Cristo, re ri Dios.

* **3:17** “Kusach uwach ri rocho ri Dios”: Wa' e ke'elawi echiri' junoq kusach uwach ruchak ri Dios chikixo'l rutinamit.

4

Mojok il che ri kakich'ob' ri winaq chiqij

¹ Lik chirajawaxik wi konoje ri tikawex kaketa'maj e ri'oj xa oj to'b'el pa ruchak ri Cristo, y ya'tal k'u chiqe kaqak'ut sa' ri karaj kuq'alajisaj ri Dios chike ri tikawex. ² Jela' pacha' lik chirajawaxik che juna aj chak lik kuchapab'ej chi utz ri ya'om puq'ab' ruma ri rajaw; jek'ula' ri' chirajawaxik kaqa'an ri'oj ruk' ri ya'tal paqaq'ab' ruma ri Qajawal. ³ Ek'u ri'in na kinok ta il che taq ri kab'i'ij alaq che ri chak nu'anom, we utz o na utz taj. Na kinok tane il che taq ri kakib'i'ij ri tikawex che wa'. Yey na ub'e tane chwe ri'in kamb'i'ij we utz ri chak nu'anom. ⁴ Ma kannal' chinuk'u'x e kintajin che u'anik ri karaj ri Qanimajawal; na ruk' ta k'u ri', xew che Rire taqal wi kub'i'ij we utz o na utz ta ri chak nu'anom. ⁵ E uwari'che maq'at tzij alaq pakiwi ri raj chak ri Dios, we k'o kutiqoj o na jinta kutiqoj ri chak ki'anom; e choye'ej alaq ruk'unib'al ri Qanimajawal Jesucristo, ma echiri' kak'un Rire, kuq'alajisaj ronoje ri k'amaja' keta'maxik. K'a ek'uchiri' kaq'alajinik sa' ri k'o pa kanima' ri tikawex. Y chikijujunal k'ut kakik'ul che ri Dios ri yakb'al kiq'ij e chirij ri ki'anom.

⁶ Hermanos, ruk' ri k'amb'al na'oj nuya'om lo chwi ri Apolos y panuwi ri'in, xuaj kampilxab'aj alaq cha' kamaj alaq uyakik kiq'ij ri tikawex xew e chirij ri tz'ib'ital kan chupa Rutzij Upixab' ri Dios puwi ri ya'tal che alaq ka'an alaq. Ma we jela' ka'an alaq, na jinta k'o ri ku'an nim che rib' ruma utaqem junog yey e kuk'aq b'i kiq'ij ri nik'aj chik.*

* 4:6 1 Co. 3:19-23

⁷ We k'o junog u'anom nim che rib' chixo'lib'al alağ, kantz'onog che: «¿Su'chak kach'ob'la e lik k'o wach la chikiwa ri nik'aj chik? ¿K'o nawi majom la xa tukel la? Jintaj, ma janipa ri k'o uk' la y ri majom la, e ri Dios ya'yom che'la. Y we xa ya'tal che'la, ¿su'chak k'u ri' katak'ab'a' q'ij la?»

⁸ Ralağ kana' alağ pacha' na jinta chi k'o ka-jawax che alağ. E kana' ralağ alağ chi b'eyom y alağ chi nimağ taqanelab'; yey na kajawax ta chi ne ri to'b'al qe'oj che alağ. Lik chom k'ut we ta pa saqil wi 'anom chi taqanelab' che alağ ruma ri Dios cha' junam kojtağan uk' alağ.

⁹ No'j chinuwach ri'in, ri oj utağo'n ri Jesús na jinta ko qawach. Ma ri Dios oj ukojom oj k'isb'al chike ri tikawex. E pacha' oj k'o chuxe' q'atb'al tzij re kamik y koj'kam b'i re koj'kamisaxik, yey konoje xa kojkitzutza' chik, tob' tikawex, tob' ne ángeles. ¹⁰ E ri'oj ruma qatağem ri Cristo kab'i'x chiğe sachinağ qana'oj; no'j ralağ kach'ob' alağ rağan lik k'o na'oj alağ chikiwa ri jujun chik kikojom rub'i' ri Cristo. E ri'oj e pacha' lik na jinta qachuq'ab', no'j ralağ lik k'o chuq'ab' alağ. E ralağ lik yakom q'ij alağ, no'j ri'oj lik k'ağom b'i qağ'ij.

¹¹ Ek'u la' lik qatijom lo numik y tzajin chi', lik ne na jinta qağ'u'. Kojch'ayik y na jinta qocho pa koj'k'oji' wi. ¹² Lik ne koj'kosik ma koj'chakun ruk' ri qağ'ab'.* E tağ ri winağ koj'kiyajo, no'j ri'oj kağatz'onog ri utz pakiwi'. Echiri' koj'ternab'ex ruk' k'axk'ob'ik, ri'oj lik kağakuyu. ¹³ Echiri' tzel koj'kich'a'tib'ej, kağak'ul uwach ruk' chomilaj ch'a'tem. K'a chupa ne wağ'ij ora e pacha' chi

* **4:12** Hch. 18:3

oj aq'es na jinta uchak che ruwachulew ma lik k'aqom b'i qaq'ij kuma ri winaq.

¹⁴ Kantz'ib'aj k'u ronoje wa' na e ta re kanya k'ix alaq; xa e re kampixab'aj alaq ma pacha' alaq walk'o'al lik k'ax kann'a' alaq. ¹⁵ Ma tob' lik e k'i ri kek'utun chiwach alaq chwi ri Cristo, na ruk' ta k'u ri', ri qaw alaq na e ta k'i, xew ri'in, ma in ri nab'e xintzijoj ri Utzilaj Tzij che alaq yey ruma k'u la', xkoj alaq rub'i' ri Cristo y xu'ana alaq ralk'o'al ri Dios. ¹⁶ Ruma k'u wa', kamb'i'ij che alaq: 'Ana e alaq ri nu'anom ri'in ruk' ri nub'inik nusilab'ik chwach ri Dios. ¹⁷ E uwari'che nutaqom b'i uk' alaq ri Timoteo, ri lik k'ax kann'a'o ma e pacha' nuk'ajol chupa rub'i' ri Cristo. Rire lik ku'an chi utz ri taqom che ruma ri Qanimajawal. Echiri' kopon uk' alaq, ku'tzijoj tanchi che alaq ri nub'inik nusilab'ik ri'in ruk' ri Cristo, ma jela' nuk'utum pa taq chawi in ik'owinaq wi y pa taq riglesias.

¹⁸ E k'o jujun chixo'lib'al alaq lik ki'anom nim che kib', ma e chikiwa rike na kinopon ta chi ri'in uk' alaq. ¹⁹ Pero na kinmayin ta che kinopon uk' alaq we e karaj ri' ri Dios. Yey echiri' kinoponik, keb'e'nuwila na k'u ri ki'anom nim che kib', we paqatzij wi kakiriq u'anik janipa ri kib'i'im. ²⁰ Ma na xa ta ruk' ch'a'tem kaq'alajin wi we junoq paqatzij wi k'o chupa rutaqanik ri Dios, ma e kaq'alajin ruk' ruchuq'ab' ri Dios che rub'inik usilab'ik. ²¹ Kantz'onoj k'ut: ¿Sa' ri más utz? ¿Kinopon uk' alaq cha' ki'n'ana juna q'ilonik lik k'ax o e kank'ut ri rutzil nuk'u'x y ri ch'u'ch'uj nuk'u'x chiwach alaq? Paq'ab' alaq k'o wi.

5

Ri Pablo kuch'a'b'ej kipa riglesia ruma ri mak re jun hermano

¹ Eta'matal chi k'ut k'o jun chixo'lib'al alaḡ xu'an rixoqil che ruka'm uchu. Yey wa katajin che u'anik lik na e ta k'enoq, ma wa' na kilitaj tane chikixo'lib'al ri na keta'am ta uwach ri Dios. ² Y na ruk' ta k'u ri', ¡ralaḡ lik 'anom nim che ib' alaḡ! ¿Su'b'e na xb'isoj ta alaḡ wa' wa mak? Ma ri xraj e ta xesaj b'i alaḡ chikixo'lib'al rutinamit ri Dios ri ka'anaw wa'.

³ Ri'in nuq'atom chi tzij puwi ri x'anaw re wa' wa mak. Y tob' ne na in jinta uk' alaḡ chiwachil, e kuna' nuk'u'x ri'in pacha' in k'o uk' alaḡ. ⁴ Kamb'i'ij k'u che alaḡ, molo ib' alaḡ chupa rub'i' ri Cristo ruk' ruchuq'ab' Rire; yey mik'ow chik'u'x alaḡ, ri'in e pacha' in k'o chixo'lib'al alaḡ tob' na in jintaj. ⁵ Ek'u ri ka'an alaḡ e kaya alaḡ wa aj mak puq'ab' ri Satanás* cha' jela' kasach uwach ri rayib'al re ruti'jil y jela' kakolob'etaj chupa ruq'ijol ruk'unib'al ri Qanimajawal.

⁶ Lik na utz taj katak'ab'a' q'ij alaḡ ma k'o mak chixo'lib'al alaḡ. ¿Na eta'am ta neb'a alaḡ e jub'iq' levadura kusipowirisaj upa ronoje ri q'or? Wa' e ke'eloḡ, we k'o mak chixo'l alaḡ yey we na kesax taj, ri jujun chik kepachab' ruk'. ⁷ Ri pam re ri nimaq'ij Pascua, wa' 'anom ruk' k'ak' q'or na jinta levadura che; jek'uri'la' ralaḡ, chesaj ib' alaḡ chupa ri na utz taj re ri q'e'l b'inik silab'ik alaḡ

* **5:5** “Kaya alaḡ wa aj mak puq'ab' ri Satanás”: Ri xraj ri Pablo e ri xmakunik kuna' chuk'u'x ri mak xu'ano, kak'un k'u saḡ chwach y kutzelej utzij. 1 Jn. 5:19

cha' ku'an alaq jun saqil tinamit re ri Dios. Yey ralaq alaq chi saqil utinamit ri Dios, ma ri Cristo ya xkam paqak'axel ri'oj jela' pacha' ri b'exex re Pascua, ri xkamisaxik echiri' ri Dios xeb'ukolob'ej rutinamit Israel.* ⁸ Ek'u wo'ora ruma ri xu'an ri Cristo, qa'ana jun saqil nimaq'ij chwach ri Dios ruk' ri qab'inik qasilab'ik, cha' jela' oj pacha' ri pam re Pascua na jinta levadura che, ruma qaya'om kan ri na utz taj, wa' e ri ch'ulilaj mak xojk'oji' wi ojertan, y pa saqil wi chojk'ola chupa ri Q'ijsaq.

⁹ Chupa ri jun nucarta nutaqom b'i, ximb'i'ij pan che alaq machb'ilaj alaq ri kaketz'ab'ej uwa kiq'ij kuk' jujun chik na kik'ulel taj. ¹⁰ Wa ximb'i'ij na e ta ke'eloq xa jumul kesaj ib' alaq kuk' konoje raj makib', ri na kikojom ta rub'i' ri Cristo. Wa' e ri kakiyoj kib' kuk' jujun chik, ri lik e rayinel, ri e eleq'omab' y ri e aj tioxab'. Ma we k'o junoq karaj karesaj rib' chikixo'l konoje raj makib', ¿su'anik k'u ri' kak'oji' wara che ruwachulew? ¹¹ Ruk' ri xintz'ib'aj xuaj ximb'i'ij y e kamb'i'ij wo'ora: Machb'ilaj alaq junoq kub'i'ij ralk'o'al ri Dios yey karetz'ab'ej uwa uq'ij ruk' jun chik na uk'ulel taj, o junoq aj rayinel, aj tiox, aj ch'aminel, q'ab'a'rel o eleq'om. Kuk' wa' wa tikawex jela' kib'inik kisilab'ik, tob' ne xa wa'im ma'an alaq kuk'. ¹² Ma paq'ab' ralaq k'o wi kaq'at alaq tzij pakiwi ri hermanos re ri iglesia alaq. Pero ¿k'o nawi panuq'ab' ri'in o paq'ab' ralaq ri kaq'at tzij pakiwi ri na kikojom ta rub'i' ri Cristo? Na jintaj, ¹³ ma e ri Dios ri kaq'ataw tzij pakiwi rike. Ek'u la' la jun aj mak k'o piglesia, chesaj b'i chixo'lib'al alaq.

* 5:7 Éx. 12; 1 P. 1:18-19

6

Chirajawaxik e ralaq ri kayijb'an alaq ri ch'a'oj chixo'lib'al alaq

¹ Hermanos, echiri' k'o junog che alaq kuko j umak juna chik hermano, ¿su'b'e ku'ya'a wa' chwa juna aj q'atal tzij na b'are ta kuk'il rutinamit ri Dios? Ma ri lik ub'e e kayijb'a' alaq wa' chikiwach rutinamit ri Dios. ² ¿Na eta'am ta neb'a alaq kopon jun q'ij rutinamit ri Dios kakiq'at ne tzij pakiwi ri e k'o che ruwachulew? We kopon k'u wa' wa q'ij echiri' kaq'at alaq tzij pakiwi ri e k'o che ruwachulew, ¿na jinta kami paq'ab' alaq ri' kaq'at alaq tzij puwi ri lik na il ta uwach k'o wo'ora? ³ ¿Na eta'am ta neb'a alaq kopon jun q'ij echiri' ri oj ralk'o'al ri Dios kaq'at ne tzij pakiwi ri ángeles na e ta jusuk'? We ek'u ri', lik taqal che alaq kariq alaq uyijb'axik wo'ora ri ch'a'oj kawinaqir chixo'lib'al alaq wara che ruwachulew. ⁴ We k'o k'u ch'a'oj chiwach alaq puwi ri xa re ruwachulew, ¿su'b'e ke'ek alaq chikiwach e aj q'atal tzij na jinta k'ana ke che rutinamit ri Cristo? ⁵ Kamb'i'ij k'u wa' cha' kak'ix k'ana alaq che. Hermanos, ¿na jinta kami junog che alaq k'o una'oj cha' kuyijb'a' ri ch'a'oj kawinaqir chixo'lib'al alaq? ⁶ ¿Utz neb'a la' we k'o ch'a'oj chikixo'l ri hermanos yey kakik'am k'u b'i wa' chwa juna aj q'atal tzij na reta'am ta uwach ri Dios? ¡Na utz taj!

⁷ K'o ch'a'oj chiwach ralaq y wa' e k'utub'al re lik na utz ta 'anom alaq. Ma ri lik ub'e e kakuy alaq ri na usuk' taj ka'an chi'ij alaq tob' ne ka'an eleq' che alaq ruk' sokoso'nik. ⁸ No'j ralaq e ka'an alaq

ri na ub'e taj y ka'an ne alaq eleq' ruk' sokoso'nik, iyey wa' chike ri jujun chik hermanos ka'an wi alaq! ⁹ ¿Na eta'am ta neb'a alaq hermanos, e ri na jusuk' ta ri kib'inik ksilab'ik na jinta ke kuk' ri keb'ok chupa rutaqanik ri Dios? Lik masokotaj alaq; ma e janipa ri kaketz'ab'ej uwa kiq'ij kuk' jujun chik na kik'ulel taj, ri e aj tioxab', ri kemakun chirij ri k'ulanikil, rachijab' kaki'an che kib' pacha' e ixoqib', rachijab' kaki'an kik'ulel chike kach achijab', ¹⁰ ri eleq'omab', ri lik ke'ek kik'u'x ruk' ri puaq, ri kakiya kib' che q'ab'arik, ri e ch'aminel, ri k'o kakimaj chike jujun chik ruk' sokoso'nik; konoje taq k'u wa' na jinta ke kuk' ri keb'ok chupa rutaqanik ri Dios. ¹¹ E k'o k'u jujun che alaq rojertan e k'o chupa taq wa' wa mak. No'j wo'ora ch'ajtal chi alaq che ri mak, ya'tal chi alaq puq'ab' ri Dios cha' kab'in alaq jusuk' chwach, yey u'anom k'u che alaq na jinta chi mak alaq chwach ri Dios. Y ronoje wa' e ruma kojom alaq rub'i' ri Qanimajawal Jesucristo y ruma ri u'anom ri Ruxlab'ixel ri qa Dios pa anima' alaq.

Qayaka uq'ij ri Dios ruk' ri qacuerpo

¹² E k'o ri keb'i'n re: «Panuq'ab' k'o wi kan'an sa' ri kuaj kan'ano» kecha'. Qatzij, pero na ronoje ta k'ut taqal chwe kan'ano. «Panuq'ab' k'o wi kan'an sa' ri kuaj kan'ano» kecha'. Na ruk' ta k'u ri', na kanya ta luwar che ri rayinik re ri nucuerpo kataqan panuwi'. ¹³ E k'o jujun chik kakib'i'ij: «Ri kaqatijo e uwach re ri qapa yey ri qapa e uwach kuk'ul ri kaqatijo» kecha'. No'j k'o jun q'ij echiri' ukab'ichal wa' kasach uwach ruma ri Dios. Ek'u ri qacuerpo na re ta kaqetz'ab'ej uwa

uq'ij ruk' ch'ulilaj mak, ma ri qacuerpo e re ri Qanimajawal y puq'ab' ri Qanimajawal k'o wi. ¹⁴ Chwach k'u ri' ri Dios, lik k'o uwach ri qacuerpo. Ma jela' pacha' xu'an ri Dios che ri Qanimajawal echiri' xuk'astajisaj lo chikixo'l ri ekaminaq ruk' ruchuq'ab', jek'ula' ku'an chiqe ri'oj chiqawach apanoq. ¹⁵ ¿Na eta'am ta kami alaq ri', ri cuerpo alaq xa jun u'anom ruk' rucuerpo ri Qanimajawal Jesucristo? ¿Utz nawi we ri'in in re ri Cristo yey kanwesaj b'i wib' puq'ab' Rire y kanyoj k'u wib' ruk' juna ixoq xaqi kamakun kuk' achijab'? ¡Lik na utz ta ri! ¹⁶ ¿O na eta'am ta kami alaq echiri' juna achi kuyoj rib' ruk' juna ixoq xaqi kamakun kuk' achijab', wa' ku'ana xa jun ruk'? Ma jewa' tz'ib'ital kan chupa ri Tzij Pixab' re ri Dios: Rachi y rixoq echiri' kakijunimaj kib', «kikab'ichal keb'u'ana xa e jun chwach ri Dios»* kacha'. ¹⁷ Jek'ula' we k'o juna tikawex kuya rib' puq'ab' ri Qanimajawal, ku'an xa jun uk'u'x ruk'.

¹⁸ Kamb'i'ij k'u wa' che alaq: Lik chajij ib' alaq cha' na katzaq ta alaq pa ri mak ku'an jun echiri' karetz'ab'ej uwa uq'ij ruk' jun chik na uk'ulel taj. Ma ri jujun chik mak na karezelaj ta ri cuerpo pacha' wa jun mak, yey we jun ku'an wa', ri' chirij rucuerpo kamakun wi. ¹⁹ ¿Na eta'am ta neb'a alaq, ri cuerpo alaq e rocho ri Ruxlab'ixel ri Dios? Ma ri Dios uya'om ri Santowilaj Ruxlab'ixel che alaq cha' kajeqi' pa anima' alaq. Y ruma k'u la', na alaq ta chi rajaw ri k'aslemal alaq. ²⁰ Alaq chi re ri Dios, ma Rire xuloq' alaq ruk' rukamik ri Qanimajawal.* Ek'u uwari'che, yaka alaq uq'ij ri

* **6:16** Gn. 2:24 * **6:20** Ef. 1:7

Dios ruk' ri cuerpo alaq y ruk' ronoje anima' alaq, ma ukab'ichal wa', re ri Dios.

7

Pixab'anik puwi ri k'ulanikil

¹ Ek'u wo'ora kank'ul pana uwach taq ri tz'onob'al x'an lo alaq chwi ri k'ulanikil pa ri carta xtaq lo alaq chwe. We juna achi kak'oji' utukel y na jinta ixoq ruk', utz ri ku'ano. ² Pero ruma k'u ri tzaqib'al pa mak re rurayib'al ri cuerpo, más utz k'u ri' we rachi k'o rixoqil y rixoq k'o rachijil. ³ Chirajawaxik k'ut e rachi chu'ana janipa ri taqal che ku'an ruk' ri rixoqil ruma e k'ulanik; jek'ula' rixoq chu'ana janipa ri taqal che ku'an ruk' ri rachijil. ⁴ Rixoq na e ta rajaw rucuerpo ma rucuerpo puq'ab' ri rachijil k'o wi; jek'ula' rachi na e ta rajaw rucuerpo ma wa' puq'ab' ri rixoqil k'o wi. ⁵ Maxu'yaj k'u ib' alaq ri' chiwach alaq ruk' ri rayib'al alaq, xew we ch'a'tib'em chi alaq cha' na kajunimaj ta ib' alaq keb' oxib' q'ij ruma kaya ib' alaq pa oración. Ek'uchiri' kak'is ruq'ijol ri oración, junimaj tanchi ib' alaq. Ma we lik naj na kajunimaj ta ib' alaq, laj kak'am pa alaq ruma ri Satanás y na kach'ij ta k'u alaq uchuq'ab'. ⁶ Kamb'i'ij k'u wa' xa pacha' nupixab'anik ri'in che alaq; na e ta jun taqanik. ⁷ Ek'u ri kanch'ob' raqan ri'in e lik utz ri' we ta konoje rachijab' kek'oji'ik jela' pacha' nu'anom ri'in. Na ruk' ta k'u ri', puq'ab' ri Dios k'o wi sa' rusipanik kuya chikijujunal. Ma chike jujun uya'om kachb'i'il, yey chike jujun chik uya'om kek'oji' kitukel.

⁸ Kuaj kamb'i'ij chike ri achijab' na e ta k'ulanik y rixoqib' e malka'nib', e lik utz we rike kekanajik e la' kitukel pacha' ri nu'anom ri'in. ⁹ No'j we rike na kakich'ij taj e k'o kitukel, más utz we kek'uli'ik, ma na utz taj we e kakiya kina'oj puwi ri kirayib'al y jek'ula' kakik'is kib'.

¹⁰ Chike k'u ri e k'ulanik, kamb'i'ij wa': Na utz taj we rixoq kujach kan ri rachijil. Y wa jun taqanik na xa ta nuch'a'tem ri'in, wa' re ri Qanimajawal.

¹¹ Pero we rixoq kujach kan ri rachijil, na utz taj we kak'uli' ruk' jun chik. Ri chu'ana' e kanaja na kan utukel o tzeleja tanchi ruk' ri rachijil y k'ola chi utzil chomal. Yey jela' rachi, e mujach kan ri rixoqil.

¹² Chike ri nik'aj chik kamb'i'ij, tob' wa' xa in kimb'i'n re, na e ta utaqanik ri Qanimajawal: We juna hermano k'o rixoqil na ukojom ta rub'i' ri Cristo, yey wa' wi'xoq karaj kak'o'ji' ruk', na utz ta k'u ri' we ri hermano kujach kanoq. ¹³ Yey jela' ruk' ri hermana k'o rachijil na ukojom ta rub'i' ri Cristo, we wa' wa'chi karaj kak'o'ji' ruk', na utz ta k'u ri' we ri hermana kujach kanoq. ¹⁴ Ma we e la' juna ixoq ukojom rub'i' ri Cristo yey ek'u ri rachijil k'amaja' kukojo, ruq'ab' ri Dios kak'o'ji' puwi wa'chi ruma ri rixoqil. Ma we na e ta u'anom ri', ruq'ab' ri Dios na kak'o'ji' ta pakiwi ri ralk'o'al. Pero na e ta u'anom, ma ruq'ab' ri Dios k'o pakiwi'.

¹⁵ Yey we e la' juna achi o juna ixoq na ukojom ta rub'i' ri Cristo y karaj kujach kan ri rachb'i'il ukojom rub'i' ri Cristo, kijacha na k'u kib'. Ma che ri ukojom rub'i' ri Cristo, na mak taj we na e ta rire xtzukun ri jachanik. Ma ri Dios ojusik'im re koj'k'o'ji' chi utzil chomal. ¹⁶ K'ola k'u utzil

chomal ri' chixo'lib'al alaq, ma k'axtaj uma rilal hermana, kakolob'etaj ri achijil la; o k'axtaj uma rilal hermano, kakolob'etaj ri ixoqil la.

¹⁷ E chirij taq k'u ri ki'anom echiri' xesik'ix ruma ri Qanimajawal, chikijujunal utz chekanajoq jela' pacha' ri eb'uya'om wi ri Dios. Y wa' wa nub'i'im che ralaq, e taqanik kan'an chike konoje ri kachimol kib' pub'i' ri Cristo. ¹⁸ We k'o k'u juna achi k'o chi ri retalil re circuncisión che echiri' xsik'ix ruma ri Qanimajawal, utz jela' kakanaj kanoq. O we k'o juna achi na jinta ri retalil re circuncisión che echiri' xsik'ix ruma ri Qanimajawal, na chirajawaxik taj kakoj che. ¹⁹ Ma ri chirajawaxik wi na e ta we jun ukojom ri retalil re circuncisión o we na ukojom taj, ma ri lik chirajawaxik wi che jun e ku'an ronoje rutaqanik ri Dios.

²⁰ Ek'u chirij ri k'o wi jun echiri' xsik'ix ruma ri Dios, utz we jela' kakanaj kanoq. ²¹ We lal k'o la puq'ab' ri ajaw la echiri' xsik'ix la ruma ri Dios, mub'isoj k'u'x la; yey we kaya'taj che la kel la puq'ab' ri ajaw la, lik utz ri'. ²² Ma e junoq k'o puq'ab' rajaw echiri' xsik'ix ruma ri Qanimajawal, ri' kesax lo puq'ab' ritzel ruma ri Qanimajawal. Yey e junoq na jinta puq'ab' rajaw echiri' xsik'ix ruma ri Dios, wo'ora puq'ab' ri Cristo k'o wi. ²³ Ek'u ralaq alaq re ri Dios, ma Rire uloq'om chi alaq ruk' rukamik ri Cristo. E uwari'che, maya ib' alaq pakiq'ab' ri tikawex xa ruma e lik kataqej alaq ri kina'oj. ²⁴ Hermanos, ek'u chirij ri k'o wi jun echiri' xsik'ix ruma ri Dios, lik utz we jela' kakanaj kan chwach ri Dios.

²⁵ Chike k'u ri na e ta k'ulanik, na jinta taqanik uya'om ri Qanimajawal chwe puwi wa', pero

kanya k'u ri nupixab'anik ri'in chwi wa'. Y kanch'ob' k'ut utz kakub'i' k'u'x alaq wuk' puwi ri kamb'i'ij, ma ya'tal chwe ri'in ruto'b'al ri Qanimajawal. ²⁶ Chinuwach ri'in, ruma ri k'axk'ob'ik oj k'o wi wo'ora, e utz we junoq kakanaj kanoq jela' pacha' ri u'anom. ²⁷ Pero we k'o chi awixoqil, majach kanoq. No'j we na jinta awixoqil, mu'an e ub'is ak'u'x katzukuj awixoqil. ²⁸ Pero we katk'uli'ik, utz; ma na mak taj we jun kak'uli'ik. Jenela' juna ali we kak'uli'ik, na mak taj. Pero e ri kek'uli'ik kape uk'ayewal che ri kik'aslem. Ek'u wa ya'l k'ayew na kuaj ta che alaq.

²⁹ Hermanos, ri kuaj k'ut kamb'i'ij che alaq e wa': E taq ri q'ij k'o chiqawach na naj ta chik. E uwari'che e rachi k'o rixoqil, mu'an ri xew lik e k'o una'oj puwi ri rixoqil.* ³⁰ Jek'ula' janipa ri keb'oq'ik, makiya kib' xew che ri kib'is. Janipa ri keki'kotik, makiya kib' che ri ki'kotemal. Janipa ri kaki'an loq'oj, me'ek kik'u'x ruk' rub'itaq ke. ³¹ Yey janipa ri kaki'kot kik'u'x ruk' taq ri k'o che ruwachulew, me'ek kik'u'x puwi wa'. Ma ronoje ri kilitaj che ruwachulew, xa kik'owik.

³² Ri kuaj ri'in che alaq e ri na jinta ub'is k'u'x alaq. Ri hermano na k'ulan taj, ruma na jinta ya'l k'ayew che, puq'ab' k'owi lik kuya rib' che ri chak re ri Qanimajawal y kutaqej janipa ri karaj Rire. ³³ No'j ri hermano k'ulanik e kutaqej su'anik keb'uchajij rufamilia wara che ruwachulew y kutaqej sa' ri karaj ri rixoqil. ³⁴ Jek'ula' na xa ta jun

* **7:29** Pa ri ch'a'tem griego kub'i'ij: "Janipa ri k'o kixoqil e ki'ana pacha' ri na jinta kixoqil". Wa' na e ta ke'elawi utz we junoq na kok ta il che ri rixoqil. Ri ke'elawi e chirajawaxik también kaqilij ruchak ri Qaqaw.

uwach ruchak, ma ku'an ri kajawax pa ruchak ri Dios y ku'an ri kajawax chike rufamilia. Y jenela' kuk' ri hermanas. Ma ri hermana na jinta rachijil, na jinta ya'l k'ayew che lik kutagej sa' ri karaj ri Qanimajawal, ma utz k'u ri' kuya rib' puq'ab' ri Dios ruk' rucuerpo y ronoje ranima'. No'j ri hermana k'ulanik e kutagej su'anik keb'uchajij rufamilia wara che ruwachulew y kutagej sa' ri karaj ri rachijil. ³⁵ Ek'u wa' wa ximb'i'ij che alaḡ re to'b'al e alaḡ, na re ta kankoj q'atb'al chiwach alaḡ; ma e cha' kak'o'ji' alaḡ pa saqil wi y jek'ula' na jinta ya'l k'ayew re kaya ib' alaḡ che ruchak ri Qanimajawal.

³⁶ Laj k'o junoḡ k'o umi'al† na jinta rachijil y kuch'ob' k'u raḡan: «Laj na usuk' taj we na kanya ta luwar che ri numi'al kak'uli'ik, ma k'o chi rujunab'.» We rachi kuch'ob' k'u raḡan taḡal che rumi'al kak'uli'ik, e chu'ana ri', ma na mak taj. ³⁷ No'j we k'o juna achi lik kuna' chuk'u'x utz kak'o'ji' rumi'al utukel, puq'ab' rire k'o wi we kuk'ulub'a' rumi'al o na kuk'ulub'a' taj. Utz we na kuk'ulub'a' taj, pero xew we lik ujikib'am uwach ri ku'ano y na jinta junoḡ xminow uwach chupa. ³⁸ E junoḡ kuk'ulub'a' rumi'al, utz ri ku'ano; yey ri na kuk'ulub'a' taj, más ne utz ri ku'ano.

³⁹ Juna ixoḡ k'ulanik na jinta puq'ab' kak'uli' ruk' jun chik we k'a k'as ri rachijil. No'j we ri rachijil xkamik, puq'ab' k'o wi kak'uli' china ruk' karaj wi rire, xew tane we ruk' junoḡ uya'om rib'

† **7:36** Pa ri ch'a'tem griego kub'i'ij “q'apoj ali”, pero na q'alaj taj we ri versículos 36-38 e kach'a't puwi juna achi ruk' ri umi'al o juna ala ruk' ri ali ujikib'am chik kak'uli' ruk'.

puq'ab' ri Qanimajawal. ⁴⁰ Pero k'u chinuwach ri'in e más k'o ki'kotemal che rixoq malka'n we na kak'uli' ta tanchik, yey ri'in kanch'ob'o wa kamb'i'ij e ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios k'o wuk'.

8

Ri wa'im ik'owisam chikiwach ri tiox

¹ Wo'ora kuaj kinch'a't puwi' we utz o na utz taj katij ri ik'owisam chikiwach ri tiox. Q'alaj k'ut chiqajujunal ri'oj k'o chi qana'oj chwi wa'. Pero e k'o jujun kakich'ob'o kimajom chi usuk' ronoje; y ruma la', kaki'an nim che kib'. No'j we paqatzij wi k'o rutzil k'u'xaj pa qanima', lik kaqato' k'u qib' ri' cha' k'o qak'iyib'al chwach ri Dios. ² We k'o k'u junoq kuch'ob'o lik k'o reta'am, ri' k'amaja' kumaj usuk' ronoje ri lik chirajawaxik wi kareta'maj.* ³ No'j ri paqatzij wi k'ax kana'w re ri Dios, ri' ralk'o'al ri Dios yey eta'matal k'u uwach ruma ri Dios.

⁴ Chwi taq k'u ri wa'im ik'owisam chikiwach ri tiox, ri'oj qeta'am na jinta juna tiox che ruwachulew k'o uk'aslem, ma xa jun ri Dios k'olik, na jinta jun chik. ⁵ Tob' k'o ri kakib'i'ij e k'o taq dios che ruwa kaj y che ruwachulew; yey chikiwach k'u ri kekojow wa', lik e k'i ri kidios y ri kajawal;† ⁶ no'j ri'oj qeta'am xa jun ri Dios k'olik, e ri Qaqaw, ri 'anayom re ronoje ri k'olik. Yey ri'oj oj k'o puq'ab' Rire. Y xa jun ri Qanimajawal,

* **8:2** Ri qamajom usuk' na tz'aqat taj we na jinta ri rutzil uk'u'x ri Dios quk'. † **8:5** "Kajawal": E k'o ri kakich'ob'o k'o rajawal ri ya', k'o rajawal ri juyub' o k'o rajawal ri tiko'n; yey chikiwach rike, wa' wa rajawal na winaq taj, e jun uxlab'ixel k'o pa tew.

e Jesucristo. Ruma Rire 'anom ronoje ri k'olik y ruma ne Rire oj k'as ri'oj.

⁷ Na konoje ta k'ut kakimaj usuk' puwi wa jun Dios k'aslik; ma e k'o hermanos ojertan xekitaqej taq tiox, yey k'a k'o pa kijolom wa' e k'aslik. Ek'u wo'ora we rike kakitij ri ik'owisam chwach juna tiox, e kakina' rike mak ri kaki'ano. E kakich'ob' wa' ruma na jinta ukowil ri kina'oj. ⁸ Rike na kakimaj ta usuk' wa': Na ruma ta ri kaqatijo kojilitaj chi utz ruma ri Dios. Na ruma ta ri kaqatijo o ri na kaqatij taj k'o qawach o na jinta qawach chwach ri Dios.

⁹ Paq'ab' alaq k'o wi sa' ri ka'an alaq. Na ruk' ta k'u ri', chajij ib' alaq che ri ka'an alaq, tob' eta'am alaq na mak taj. Ma na utz taj we xa uma ralaq ketzaq pa mak ri na jinta ukowil ri kina'oj. ¹⁰ Ma k'axtaj k'o juna hermano na jinta ukowil runa'oj y karil k'u la tz'ul la chwa ri mexa pa kak'ayix wi ri wa'im ik'owisam chwach juna tiox. Rilal eta'am la na mak ta wa', no'j ri jun chik na kumaj ta usuk' wa' yey xa ruma xril la katij rilal wa', ku'an k'u re pacha' ri ka'an rilal y kutijo. ¹¹ Tob' rilal k'o na'oj la chwi wa', pero ruma ri ka'an la, ri hermano na jinta ukowil runa'oj, karesaj rib' chirij ri Cristo. jWa' lik na ub'e taj, ma ruma ne rire xkam ri Cristo! ¹² Jek'ula' we kasachisaj alaq kina'oj ri na e tikil ta chi utz, ri' kamakun alaq chikij rike y ruk' k'u wa', e kamakun alaq chirij ri Cristo. ¹³ E uwari'che we ri kantij ri'in ku'ana tzaqib'al che juna hermano, xa jumul ri' na kantij ta chi ti'o'n cha' jela' na katzaq ta ri jun hermano wuma ri'in.

9

Ri taqal che juna taqo'n re ri Jesús

¹ Ri'in ¿na in ta neb'a jun chike rutaqo'n* ri Jesús yey k'o k'u panuq'ab' kan'an ri taqal che ku'an juna taqo'n? In utaqo'n ma xinwil uwach ri Jesús ri Qanimajawal, yey ralaq ala q k'utub'al re ri nuchak ma wuma ri'in xk'o'ji' ala q puq'ab' Rire.

² Laj chikiwach jujun chik ri'in na in ta jun taqo'n re ri Jesús; no'j ralaq lik eta'am ala q in utaqo'n Rire, ma wuma ri'in xk'o'ji' ala q puq'ab' Rire yey wa' e k'utub'al re paqatzij wi ri'in in taqo'n re ri Qanimajawal. ³ Chike k'u ri kakitz'aa q nuchi', e kamb'i'ij wa' re to'b'al wib': ⁴ Ri oj utaqo'n ri Qanimajawal, ¿na taqal ta neb'a chiqe kaya' ri qawa y ri qaya'? ⁵ ¿Yey na taqal ta neb'a che juna taqo'n k'o rixoqil ukojom rub'i' ri Cristo yey karachb'ilaj echiri' ku'ana ruchak ri Qaaqaw? Taqalik, ma jela' ki'anom ri Cefas† kuk' ri jujun chik taqo'n yey taq ruhaq' ri Qanimajawal. Taqal k'u wa' chiqe ma oj taqo'n jela' pacha' rike. ⁶ Ri nik'aj chik taqo'n e k'o pa ruchak ri Qaaqaw, ketojik y na kechakun ta pa juna chik chak. ¿Na taqal ta neb'a wa' che ri Bernabé y chwe ri'in? ¿O xew kami ri' ri'oj na taqal ta wa' chiqe?

⁷ Ma ¿k'o neb'a juna soldado kataq che kuloq' ruk' rumeyo ri kajawax che? Na jintaj, ma ronoje wa' kaya' che. Jek'ula' juna aj tiko'n, ¿na taqal

* **9:1** “Taqo'n”: Pa ri ch'a'tem griego y pa kaxtila wa' e “apóstol”. Kab'i'x “taqo'n” chike ri kab'lajuj utijo'n ri Jesús, ri xetaq ruma Rire cha' kakitzijoj ri Utzilaj Tzij y kakitik iglesias. Yey ri Pablo xtaq lo ruma ri Jesús cha' kutzijoj ri Utzilaj Tzij y kutik iglesias. † **9:5** “Cefas”: E jun chik ub'i' ri Pedro.

ta neb'a che kutij re ri uva xutiko? Y juna aj chajal chikop, ¿na taqal ta neb'a che kutij re ri leche kuyitz'o? ⁸ Y wa kamb'i'ij, ¿xa nawi na'oj re tikawex? Na e taj, ma jela' tz'ib'ital kan pa Rutzij Upixab' ri Dios. ⁹ Ma chupa ri taqanik tz'ib'ital kan ruma ri Moisés, jewa' kub'i'ij: «Makoj b'ozal che ri b'oyex echiri' kuqil uwi ri trigo, ma taqal che katzuqik.»* ¿Xub'i'ij neb'a wa' ri Dios xew ruma k'ax keb'una' ri b'oyexab'? ¹⁰ ¿Na paqawi' ta neb'a ri'oj kub'i'ij wi wa'? Qatzij, e paqawi' ri'oj xtz'ib'ax wi. Ma jela' pacha' rab'ixom taqal che k'o roye'em che ruchak ku'ano; yey ri aj chak k'o pa qiloj trigo k'o roye'em chwa ri ku'ano; ¹¹ jek'ula' ruma ri'oj xqatik chixo'lib'al alaQ Rutzij Upixab' ri Dios, ¿na taqal ta kami ri' chiqe ri'oj kaqak'ul che alaQ ri kajawax chiqe wara che ruwachulew? ¹² Ma e k'o jujun tojom alaQ ri kichak piglesia. We taqal k'u ri' chike rike ketoj alaQ, más lik taqal chiqe ri'oj, ma oj xojtikow riglesia alaQ. Na ruk' ta k'u ri', ri'oj na jinta k'o qatz'onom che alaQ, tob' taqal chiqe. Ri qa'anom e kojchakun pa qe wi y lik qach'ijom lo ronoje cha' na kaqakoj ta q'atb'al che rutzijoxik ri Utzilaj Tzij re ri Cristo.† ¹³ Yey ralaq eta'am alaQ raj chakib' pa Rocho Dios taqal chike kewa' chirij ri qasa'n ya'om puq'ab' ri Dios; yey ri keniman chwa raltar, taqal chike k'o kakik'ul che ri ke'yo'q chiri'.* ¹⁴ Yey ri taqanik uya'om kan ri Qanimajawal pakiwi ri kakitzijoj ri Utzilaj Tzij, e wa': E lik taqal chike kakik'asb'a' kib' e chirij

* **9:9** Dt. 25:4 † **9:12** Ri Pablo na xraj taj ku'an alk'ayew chike ri e aj Corinto, yey na xraj taj k'o junoq kuch'ob'o rire kutzijoj ri Utzilaj Tzij xa ruma kach'akan chirij. * **9:13** Lv. 7:6-9, 31-34; Dt. 18:1

ruchak ri Cristo kaki'ano.* ¹⁵ Na ruk' ta k'u ri', ri'in na jinta k'o nutz'onom che alaq tob' taqal wa' chwe. Y na e tane uwach wa' kintz'ib'an pana che alaq cha' kintoj alaq. Ma chinuwach ri'in, más utz we kinkamik chwa kesax chwe ri saqil ki'kotemal kann'a'o echiri' kantzijoj ri Utzilaj Tzij y na jinta wajil kantz'onoj.

¹⁶ Ri'in na kanyak ta nuq'ij ruma kantzijoj ri Utzilaj Tzij. Xew weta'am chirajawaxik kan'an wa' wa chak ma e ri Cristo intaqayom che. ¡Lik toq'o' k'u nuwach we na kan'an taj! ¹⁷ We ta in xinchaw wa chak, laj woye'em k'u ri' ri tojb'al we'in. No'j ruma e ri Nuqaw intaqayom che u'anik wa', na jinta panuq'ab' kanjek' wib' che. ¹⁸ ¿Sa' k'u ri kanch'ak che ri chak kan'ano? E ri unimal ki'kotemal kann'a'o echiri' kantzijoj ri Utzilaj Tzij y na kantz'onoj ta wajil tob' taqal wa' chwe.

¹⁹ Ri'in na in jinta puq'ab' juna patrón; na ruk' ta k'u ri', nuya'om wib' che kinu'ana nimanel ke konoje cha' jela' e k'i ri kakikoj rub'i' ri Cristo. ²⁰ Echiri' in k'o chikixo'l ri watz-nuchaq' e aj judi'ab', kan'an che wib' jela' pacha' rike cha' kakikoj rub'i' ri Cristo. Ek'uchiri' in k'o chikixo'l rike, kantaqej ri kitaqanik, tob' weta'am na in jinta chuxe' wa'. Nu'anom k'u wa' cha' rike kakikoj rub'i' ri Cristo. ²¹ Jek'ula' echiri' in k'o chikixo'lib'al ri na kitaqem ta ri taqanik tz'ib'ital kan ruma ri Moisés, kan'an che wib' pacha' in jun chike, tob' in k'o chuxe' rutaqanik ri Dios y rutaqanik ri Qanimajawal. Nu'anom k'u wa' cha' rike kakikoj rub'i' ri Cristo. ²² Jek'ula' echiri' in k'o chikixo'lib'al ri hermanos na jinta ukowil ri

* **9:14** Mt. 10:10; Lc. 10:7

kina'oj, k'o ri na kan'an ta ri'in xa ruma e mak chikiwach rike, tob' ri'in weta'am na mak taj, pero rike k'amaja' kakimaj usuk' wa'. Jela' kan'ano cha' rike kakijikib'a' kib' chi utz puq'ab' ri Dios. Ruk' k'u ronoje ri kan'an chikiwach konoje ri tikawex, kantzukuj sa' ri lik keb'uto'o cha' jela' e k'o jujun chike kekolob'etajik. ²³ Ruk' ronoje k'u ri kan'ano, kanq'alajisaj ri Utzilaj Tzij cha' junam kaqak'ul ri utz ruk'a'am lo wa Utzilaj Tzij.

Qachuq'ub'ej qib' cha' kaqak'ul ronoje ri karaj kuya ri Dios chiqe

²⁴ Eta'am alaƿ pa juna etz'anem re k'alalem, konoje ri kek'alalik lik kakitij uq'ij kakich'ak ri premio, tob' keta'am xa jun ri kak'uluw ri premio. Jek'ula' chuq'ub'ej ib' alaƿ cha' kak'ul alaƿ ri premio kuya ri Dios che alaƿ. ²⁵ E junoq lik kutijoj rib' che juna etz'anem, lik kuch'ij uchug'ab' ronoje xa ruma jun premio xa kasach uwach. No'j ri'oj kaqachuq'ub'ej qib' che uk'ulik jun premio na kasach ta k'ana uwach. ²⁶ Ek'u ri'in lik weta'am sa' ruchak ri nuk'aslem. Na kan'an ta k'u pacha' junoq xa kajumumik pero na reta'am taj pa karaj kopon wi o pacha' junoq kach'o'jin pa t'o'y[§] pero xa pa tew kach'ayanik. ²⁷ Ma ri'in kintaƿan puwi ri nucuervo tob' kantij k'ax ruma. Jek'ula' na kanya ta k'ana luwar che taq ri rayib'al re ri nuti'jil kataƿan panuwi'. Ma ri'in xinq'alajisaj ri chomilaj b'e re ri Q'ijsaq chikiwach uk'iyal tikawex; lik toq'o' k'u nuwach ri' we e la' na kanch'ak ta ri premio kuya ri Dios.

§ 9:26 “Kach'o'jin pa t'o'y”: Wa' kach'a't puwi jun “boxeador”.

10

Ri q'atb'al tzij xu'an ri Dios puwi rutinamit ojer-tan

¹ Hermanos, mik'ow chik'u'x alaq ri xkik'ulumaj ri qati'-qamam e aj Israel ojertan. Echiri' rike xeb'in chupa ri luwar katz'intz'otik, ri Dios xutaq lo jun sutz'* pakiwi' y echiri' xeb'opon chuchi' ri mar, xeb'uto'lo cha' konoje xkiq'axuj ri mar.* ² Konoje k'u rike junam ruk' ri Moisés e pacha' xkik'ul ri bautismo echiri' xeb'ik'ow chupa ri mar ruk' ri sutz' pakiwi' y ri ya' pa taq kitzal. ³ Yey konoje rike xkitij ri maná petinaq chikaj,* ri xutaq lo ri Dios chike. ⁴ Jek'ula' konoje xkitij ri ya' xel lo chupa jun pek.* Wa ya' e ri xuya lo ri Dios, y wa pek ke'elawi e ri Cristo,† ri xerachb'ilaj rutinamit che ri kib'enam. ⁵ Tob' ri Dios lik xeb'uchajij, na ruk' ta k'u ri', lik e k'i chike xkipetisaj ri royowal ri Dios pakiwi'. Ruma k'u la', xekam kan pa ri luwar katz'intz'otik.*

⁶ Ronoje ri xkik'ulumaj rutinamit ri Dios ojertan e k'utub'al chiqawach ri'oj wo'ora cha' na ke'ek ta qak'u'x ruk' ri na utz taj pacha' ri xki'an rike. ⁷ Ma'an k'u ralaq alaq aj tioxab' pacha' xki'an jujun chike rike ojertan. Ma jela' tz'ib'ital kan chupa Rutzij Upixab' ri Dios: «Rutinamit ri Dios xetz'uyi'ik, xewa'ik y xeq'ab'arik. Tek'uchiri'

* **10:1** Éx. 13:21 * **10:1** Éx. 14:22 * **10:3** Éx. 16:4, 35 * **10:4** “Pek”: Pa kaxtila wa' kab'i'x “peña” che. † **10:4** Che wa jun pek xel lo ri ya' lik chirajawaxik chike ri e aj Israel. (Éx. 17:6) Jek'ula' che ri Cristo, petinaq wi lo ri lik chirajawaxik che ri qak'aslemal chwach ri Dios. * **10:5** Nm. 14:22-23, 35; 16:31-32; 21:6; 26:65

xeyaktajik y xkiya kib' chupa ri na utz taj.»[†]
⁸ Maqa'an ne qe'oj pacha' xki'an jujun chike rike echiri' xketz'ab'ej uwa kiq'ij kuk' jujun chik na kik'ulel taj, yey ruma la' xekamisax xa pa jun q'ij laj veintitres mil chi achijab'.[§] ⁹ Maqak'am upa ri Dios Qajawxel pacha' xki'an jujun chike rutinamit echiri' xkipetisaj royowal ri Dios ruma xeyajan chirij. Yey ruma k'u ri' xekamik ma xeti'taj kuma kumatz.* ¹⁰ Mayajan k'u alaq chirij ri Dios pacha' xki'an jujun yey ruma k'u ri', ri Dios xutaq lo jun aj 'Anal Kamik pakiwi'.* ¹¹ Ronoje k'u ri xkik'ulumaj rutinamit ri Dios ojertan e k'utub'al chiqawach ri'oj wo'ora cha' na kaqa'an ta qe'oj pacha' ri xki'an rike. Ronoje k'u wa' tz'ib'ital kanoq re pixab'anik chiqe ri'oj, ri oj k'o che taq ri k'isb'al q'ij re ruwachulew. ¹² E uwari'che, we k'o junoq kuch'ob'o katiki' jusuk', e lik chuchajij k'u rib' ri' cha' na katzaq taj. ¹³ We kak'am pa alaq, mab'i'ij alaq: «Xew ri'in kinik'owib'en wa'», ma qonoje ri oj tikawex kojik'ow chupa wa'. Na ruk' ta k'u ri', kub'ul qak'u'x ruk' ri Dios, ma Rire na kojroq'otaj ta k'enoq y na kuya ta luwar kape juna k'amb'al qapa we na ya'tal ta chiqe kaqach'ij ruk' ruchuq'ab' Rire. ¹⁴ Ruma k'u ronoje wa nub'i'im loq, kampilxab'aj alaq hermanos, ri lik k'ax kann'a'

[†] **10:7** E xki'an wa' echiri' xki'an nimaq'ij chwach ri tiox, ri xkitaq ri Aarón che u'anik. Éx. 32:6,8 **§ 10:8** Wa' xu'ano echiri' rachijab' aj Israel xesik'ix kuma rixoqib' na e ta aj Israel cha' kaki'an nimaq'ij chwach ri kitiox. Xkiyoj k'u kib' ri' rachijab' kuk' rixoqib' e aj tioxab' y ruma wa' xpe royowal ri Dios kuk'. Ek'u ri xu'an ri Dios e xtaqan che kekamisax wa' wa'chijab'. Nm. 25:1-5,9 * **10:9** Nm. 21:4-6 * **10:10** Nm. 16:41-49

alaq: Lik chajij ib' alaq cha' na katzaq ta alaq chupa ri kiloq'nimaxik uq'ij taq ri tiox.

¹⁵ Weta'am lik k'o na'oj alaq cha' kamaj alaq usuk' ri kamb'i'ij. Ch'ob'lo pe k'u alaq chi utz puwi wa kamb'i'ij we qatzij. ¹⁶ Echiri' kaqachap ri k'olib'al k'o vino chupa, kuxtab'al re rukik'el ri Cristo xturuw quma ri'oj, kojtiouxin chwach ri Dios. Echiri' kaqatij k'u wa', ¿na e ta neb'a koju'an xa jun ruk' Rire? Jek'ula' echiri' kaqatij ri pam kuxtab'al re rucuerpo xya' pa kamik, ¿na e ta neb'a koju'an xa jun ruk' Rire? ¹⁷ Wa' wa pam xa jun, tob' kawech'ik y kajach chiqe. Jek'ula' ri'oj, tob' oj k'i, xa jun qawach ma qonoje junam kaqatij wa pam.

¹⁸ Chilape alaq ri kaki'an ri e aj Israel. Echiri' kakitij rawaj ekamisam chwach raltar re ri Dios Qajawxel, ruk' wa' eb'are jun kakikuxtaj ri Dios. ¹⁹ ¿Sa' k'u ri kamb'i'ij puwi taq ri ik'owisam chwach juna tiox? ¿E nawi kamb'i'ij k'o uwach ri tiox o e k'o uwach rawaj ekamisam chwach? ¿Na e taj! ²⁰ Ri kamb'i'ij e wa': Echiri' ri na keta'am ta uwach ri Dios keqasan ruk' awaj chwach juna tiox, na e ta chwach ri Dios keqasan wi, ma e chikiwach taq ri itzel uxlab'ixel. E uwari'che lik na kuaj taj ka'an e alaq kuk' ri kakiloq'nimaj taq ri itzel uxlab'ixel. ²¹ Yey na ub'e ta k'enoq katij alaq ri vino re yakb'al uq'ij ri Qanimajawal yey katij alaq ri vino re yakb'al kiq'ij ri itzel uxlab'ixel. Jek'ula' na ub'e ta nenare' we ralaq katij alaq ri wa'im chwi rumexa ri Qanimajawal yey katij ne alaq ri wa'im chwi ri mexa ke ri itzel uxlab'ixel.

22 Ma ¿ka'aj kami alaq e kapetisaj alaq royowal**
ri Dios ruma x'an e alaq kuk' ri kakiloq'nimaj tiox?
¿Kach'ij neb'a alaq ruchuq'ab' Rire?

Qa'ana ronoje re yakb'al uq'ij ri Dios

23 E k'o ri keb'i'n re: «Panuq'ab' k'o wi kan'an sa'
ri kuaj kan'ano» kecha'. Qatzij, pero na ronoje taj
taqal chwe kan'ano. «Panuq'ab' k'o wi kan'an sa'
ri kuaj kan'ano» kecha'. Pero na ronoje taj kuya
nuk'iyib'al chwach ri Dios. 24 Na utz ta k'u ri' we
junoq e xew kutzukuj ri utz chirib'il rib', ma ri lik
chirajawaxik wi e kutzukuj ri utz chike ri nik'aj
chik. 25 Ronoje k'u ri kak'ayix pa carnes, utz katij
alaq; xew matz'onob'ej alaq y mak'o mach'ob'
ne alaq che we ik'owinaq chwa juna tiox o na
ik'owinaq taj. 26 Ma jewa' tz'ib'ital kan pa Rutzij
Upixab' ri Dios:
Ronoje ruwachulew ruk' ronoje taq ri k'o chwach,
re ri Dios Qajawxel *Sal. 24:1*
kacha'.

27 Yey we k'o junoq na ukojom ta rub'i' ri Cristo
kusik'ij alaq pa juna wa'im y ka'aj alaq ke'ek alaq,
utz ri'. Ronoje k'u ri kuya chiwach alaq, utz
katij alaq, xew k'u matz'onob'ej alaq y mak'o ne
mach'ob' alaq pa petinaq wi. 28 No'j we e la' k'o
junoq kub'i'ij che alaq: «Wa' ik'owisam chwach
tiox,» ri' matij alaq ruma ri kuch'ob' ri jun xb'i'n
re wa', tob' eta'am chi alaq na mak taj katijik. Ma
ronoje ruwachulew ruk' ronoje ri k'o chwach, re

** 10:22 Pa ri ch'a'tem griego kub'i'ij “achixomanik”. E pacha'
juna achi o juna ixoq lik na kuk'ul ta k'ana uk'u'x echiri' ruk'ulel
ke'ek uk'u'x ruk' junoq chik. Jek'ula' ri Dios lik kape royowal we
ri'oj oj re Rire yey kaqayak uq'ij juna tiox.

ri Dios Qajawxel.* ²⁹ We na katij ta k'u alaq wa', e ruma ri kuch'ob' ri jun chik hermano, ma chwach rire e mak, tob' chiwach ralaq na mak taj. ¿Utz k'u nawi we junoq chik kaq'ataw tzij panuwi' ri'in echiri' kan'an ri lik kuna' nuk'u'x utz kan'ano? ³⁰ Yey we kantioxij che ri Qaqaw janipa ri kaya' chwe pa wa'im, ¿su'b'e k'u ri' kinch'a'tib'exik?

³¹ Ruk' k'u ri wa'im y ri miq'ina' katij alaq o tob' sa' ri ka'an alaq, ri lik chirajawaxik wi e 'ana alaq ronoje re yakb'al uq'ij ri Dios. ³² Ma'an ralaq alaq latz'anel chike ri jujun chik, tob' e aj judi'ab' o na e ta aj judi'ab'; ma'an ne alaq wa' chike ri kikojom rub'i' ri Cristo. ³³ Ri'in ruk' ronoje ri kan'ano, e kan'an ri utz chike konoje. Na kantzukuj ta k'u ri utz xew chiwib'il wib' ri'in, ma e kantzukuj ri utz ke konoje cha' jela' kakiriq ri chomilaj k'aslemal re ri Dios.

11

¹ 'Ana che ri b'inik alaq pacha' ri nub'inik ri'in, jela' pacha' ri'in e kan'an che ri nub'inik pacha' rub'inik ri Cristo.

Pixab'anik chike riglesia echiri' kakimol kib'

² Kinki'kot uk' alaq ma na mesk'utam ta alaq ri nupixab'anik y taqem lo alaq ri k'utunik nuq'alajisam chiwach alaq. ³ Pero k'o ri kuaj keta'maj alaq: Ri Dios e ujolom pa chapatal wi ri Cristo. Jek'ula', ri Cristo e ujolom pa chapatal wi rachi yey rachi e ujolom pa chapatal wi rixoq. ⁴ We juna achi uch'uqum k'u rujolom echiri' ku'an orar o ku'an q'alajisanik, ruk' wa' kuk'utu na jinta xi'in ib' ruk' chwach ri Cristo, ri Jun e ujolom pa

* **10:28** Sal. 24:1

chapatal wi. ⁵ No'j we juna ixoq na uch'uqum ta rujolom echiri' ku'an orar o ku'an q'alajisanik, ri' k'ixb'al che ri jun e ujolom pa chapatal wi, ma e junam ri' pacha' q'atom ronoje ruwi'. ⁶ Ma we juna ixoq na kuch'uq ta rujolom, ri' asu chuq'ata ronoje ruwi'. Pero we k'ixb'al che rixoq ka'an lik ch'uti'n che ruwi' o kaq'at ronoje ruwi',* más ne utz k'u ri' e chuch'uqu rujolom.

⁷ No'j rachi na taqal ta che kuch'uq rujolom, ma rire e kuk'utub'ej uwach ri Dios y ruma rachi kaq'alajin runimal uchomalil ri Dios. Yey rixoq e uchomalil rachi.† ⁸ Ma ri nab'e achi na petinaq ta che ri nab'e ixoq; e ri nab'e ixoq che ri nab'e achi petinaq wi.‡ ⁹ Yey ri Dios na xu'an ta rachi re rachb'i'il rixoq ma e xu'an rixoq re rachb'i'il rachi.§ ¹⁰ E uwari'che taqal che rixoq kuch'uq rujolom, ma wa' e k'utub'al re uya'om rib' pa taqanik, jela' k'u ri' kaq'alajinik lik utz u'anom chikiwach konoje ri tikawex y chikiwach ne ri ángeles. ¹¹ Na ruk' ta k'u ri', janipa ri qakojom rub'i' ri Qanimajawal lik qeta'am, rachi y rixoq kikab'ichal k'o kiwach chwach ri Dios y lik keb'ajawaxik. ¹² Ma che ri nab'e achi petinaq wi ri nab'e ixoq yey kuma rixoqib' keb'alax rachijab'. Pero ronoje ri k'olik, petinaq ruk' ri Dios.

¹³ Ch'ob'o pe alaq raqan puwi wa': ¿Utz nawi we

* **11:6** Rojertan jun che taq ri q'atb'al tzij puwi juna ixoq ku'an ri na utz taj, e kaq'at ronoje ruwi', k'utub'al re rumak. † **11:7** We juna ixoq utz u'anom y lik kach'a'tib'ex chi utz, wa' yakb'al uq'ij ri rachijil. ‡ **11:8** Ri Dios xu'an ri nab'e achi ruk' ulew; no'j rixoq x'an ruk' jun ub'aqil ri nab'e achi. Gn. 2:21-23 § **11:9** Wa' e ri Adán y ri Eva. Gn. 2:18

juna ixoq na uch'uqum ta rujolom echiri' ku'an orar chwach ri Dios? ¹⁴ Lik rewi na taqal ta chike rachijab' lik kanima'qir ri kiwi'. ¹⁵ No'j rixoqib' taqal chike lik nima'q ri kiwi', ma e kichomalil ri' ya'tal ruma ri Dios re ch'uqub'al ri kijolom. ¹⁶ Ruk' k'u ronoje wa xinch'a'tib'ej, we k'o junoq karaj kach'o'jin puwi', xew kamb'i'ij che: Ri nik'aj chik iglesias re ri Dios na junwi ta ri kina'oj puwi wa' chwa ri kank'ut ri'in.

Pixab'anik puwi ri cena re kuxtab'al rukamik ri Qanimajawal Jesucristo

¹⁷ Ruk' wa pixab'anik kanjeq b'i utz'ib'axik che alaq wo'ora, na kinki'kot ta ruk' ri 'anom alaq. Ma echiri' kamol ib' alaq, na utz ta ri kilitaj chixo'lib'al alaq, ma xa e ka'an k'ax chi'ib'il ib' alaq. ¹⁸ Nab'e na kamb'i'ij che alaq, nutom na junam ta k'u'x alaq echiri' kamol ib' alaq pub'i' ri Cristo. Yey kankojo laj qatzij, ¹⁹ ma e k'o jujun kakich'ob'o más k'o kiwach chikiwa jujun chik. Yey kilitaj na k'u wa' cha' jela' kaq'alajinik china taq ri lik utz ki'anom chwach ri Dios, ma ri' na je ta la' kaki'ano. ²⁰ Ek'uchiri' kamol ib' alaq, na e ta re katij alaq ri saqil cena re ri Qanimajawal. ²¹ Ma ri ka'an alaq e chujujunal kutijila' nab'e ruwa'im, tob' e k'o k'u jujun kekanaj kan ruk' numik yey e k'o ne ri keq'ab'arik. ²² ¿Sa' k'u ri' wa'? ¿Na jinta neb'a ocho alaq pa kawa' wi alaq? ¿Su'chak k'u ri' echiri' kamol ib' alaq pub'i' ri Cristo, kak'aq b'i alaq kiq'ij rutinamit ri Dios; ma e kaya alaq kik'ix ri na jinta k'o kuk'? ¿Sa' k'u ri kamb'i'ij che alaq? ¿Kanyak kami q'ij alaq ri' ruma ri ka'an alaq? ¡Na kanyak ta q'ij alaq!

23 Ri nuk'ulum ri'in puwi ri saqil wa'im e ri nuk'utum chi che alaq, yey wa' e junam ruk' ri ub'i'im kan ri Qanimajawal Jesucristo. Ma la' la'q'ab' echiri' ri Jesús xk'ayixik, xuk'am ri pam, 24 xutioxij che ri Dios y xuwech'o, jek'uwa' xub'i'ij: «Chik'ama' y chitija', ma e nucuervo wa' ri kaya' pa kamik iwuma ri'ix. Ek'uchiri' ki'an taq wa' chiqawach apanoq, chi'ana' re kuxtab'al we ri'in» xcha ri Jesús* 25 Jek'ula' xu'an che ri k'olib'al k'o vino chupa. K'isb'al re ri cena, xuk'am ri k'olib'al k'o vino chupa y jek'uwa' xub'i'ij: «Wa ri ri' e ri k'ak' tzij* kajikib'ax uwach ruk' ri nukik'el. Janipa laj kitij ri vino re wa' cena, chi'ana' kuxtab'al we ri'in» xcha ri Jesús.* 26 Janipa k'u laj kamol ib' alaq cha' katij alaq wa pam y kaqum alaq wa vino, e katajin alaq ri' che utzijoxik rukamik ri Qanimajawal k'a echiri' kak'un tanchi Rire.

27 E uwari'che china ri kutij wa pam y kuqum wa vino re ri Qanimajawal yey na ruk' ta xi'in ib' kutijo, ri' k'o ri q'atb'al tzij re ri Dios puwi' ma e kamakun chirij ri Qanimajawal echiri' kuk'aq b'i uq'ij rucuervo y rukik'el. 28 Ruma k'u ri', china ri karaj kutij wa pam y kuqum wa vino, nab'e na lik chuna'a rib' sa' ru'anom. 29 Ma china ri kutij wa pam y kuqum wa vino re ri Qanimajawal yey na kuch'ob' tana chi utz we wa' e ke'elawi rucuervo ri Qanimajawal; ri' chirib'il rib' kuk'am lo ri q'atb'al tzij re ri Dios puwi'. 30 Ruma e k'o jujun jela' ki'anom, e k'i ri e yewa'ib' y ri na jinta kichuq'ab' chixo'lib'al alaq, yey e k'o ne ri ekaminaq chik.

* 11:24 Mt. 26:26; Mr. 14:22; Lc. 22:19 * 11:25 Jer. 31:31-34

* 11:25 Mt. 26:27-28; Mr. 14:23-24; Lc. 22:20

³¹ No'j we ta nab'e na kaqana' qib' ri'oj chiqib'il qib', ri' na kajawax ta chik kuq'at tzij ri Dios paqawi' ma qayijb'am chi qib' chwach. ³² No'j we na kaqa'an ta wa', ri Dios kuq'at tzij paqawi' wo'ora re kojuq'ilo cha' chiqawach apanoq na kuq'at ta tzij paqawi' junam kuk' ri e aj mak. ³³ E uwari'che nu hermanos, echiri' kamol ib' alaq che utijik ri cena re ri Qanimajawal, choye'ej na ib' alaq cha' junam katij alaq wa'. ³⁴ Yey we k'o junoq che alaq lik kanumik, wo'qa lo chirocho cha' na kapetisaj ta alaq ri q'atb'al tzij re ri Dios paw'i alaq ruma ri ka'an alaq echiri' kamol ib' alaq. K'a k'o kuaj kanyijb'a' chiwach alaq, pero k'ate kojch'a't puwi' echiri' kinopon uk' alaq.

12

Ri kuya ri Ruxlab'ixel ri Dios chiqe re 'anab'al ruchak

¹ Hermanos, ri'in lik kuaj keta'maj alaq chi utz puwi taq ri sipanik uya'om ri Ruxlab'ixel ri Dios chiqe cha' ruk' wa' kaqa'an ruchak ri Qaqaw. ² Ma eta'am alaq rojertan echiri' k'amaja' k'o alaq pa ri Q'ijsaq, xsokotaj alaq y xya k'u ib' alaq che kiloq'nimaxik tiox tob' wa' na kech'aw taj. ³ Pero wo'ora lik kuaj keta'maj alaq wa': We k'o junoq tzel kach'a't chirij ri Jesús, ri' lik q'alaj na e ta ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios kub'i'ij wa'. No'j we k'o junoq kutzijoq: «Ri Jesús e Qanimajawal,» ri' e ruma ri Santowilaj Ruxlab'ixel kub'i'ij wa', ma xew ri Ruxlab'ixel ri Dios kaq'alajisan re wa' che junoq.

⁴ Tape alaq, k'i taq uwach ri sipanik ya'tal chiqe cha' kaqa'an ruchak ri Dios; pero xa Jun ri kaya'w

re, wa' e ri Ruxlab'ixel ri Dios. ⁵ Lik k'i taq uwach ri chak; pero xa Jun k'u ri rajaw, wa' e ri Qanima-jawal Jesucristo. ⁶ Yey ru'anik wa' wa chak k'i taq uwach; pero xa Jun ri kaya'w chiqe kaqa'an wa', xew ri Dios.

⁷ Ri Dios uya'om chiqajujunal ri'oj k'utub'al re ri Ruxlab'ixel Rire chupa ri qab'inik qasilab'ik, wa' e re to'b'al ke rutinamit ri Dios.

⁸ Ma e k'o jujun ya'tal chike ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios kech'a't ruk' saqil na'oj.

Jek'ula' ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios, ya'tal chike jujun chik kakitzijoj sa' ri uq'alajisam ri Dios chike.

⁹ E k'o k'u jujun chik ya'tal chike ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios lik kakikojo ri Dios k'o uchug'ab' re ku'an ronoje tob' lik k'ayew.

E k'o jujun chik ya'tal chike ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios kaki'an orar pakiwi ri yewa'ib' yey wa' kekunutajik.

¹⁰ Jek'ula' e k'o jujun chik ya'tal chike kaki'an milagros ruk' ruchug'ab' ri Qaqaw, y e k'o jujun chik ya'tal chike kakiq'alajisaj runa'oj ri Dios.

E k'o jujun chik ya'tal chike kaketa'maj we juna tzij petinaq ruk' ri Ruxlab'ixel ri Dios.

Jek'ula' e k'o jujun chik ya'tal chike kech'a't pa jujun chik ch'a'tem na kimajom taj;

yey e k'o k'u jujun chik ya'tal chike kakiq'alajisaj ri xb'l'x ruma junoq tob' na kakiriq ta wa' wa ch'a'tem.

¹¹ Pero ronoje wa' ya'tal chiqe, e ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios, ri ka'anaw re ronoje. Yey e Rire kajachaw chiqajujunal sa' ri karaj kuya chiqe.

¹² E pacha' juna tikawex, tob' k'i uwach ri chapayom re rucuerpo, wa' xa jun u'anom. Jek'ula' u'anom ri Cristo quk' qonoje ri'oj. ¹³ Ma ri Ruxlab'ixel ri Dios xu'an xa jun chiqe echiri' xqak'ul ri bautismo pa rub'i' ri Cristo. Qonoje k'u ri' xa jun qawach, tob' e k'o jujun chiqe e ajjudi'ab' y jujun chik na e ta ajjudi'ab', tob' ne jujun chik e ajchakib' eloq'otal ruma kajaw yey jujun chik kechakun pa ke rike; pero qonoje junam qak'ulum ri Uxlab'ixel re ri Dios.

¹⁴ E juna cuerpo na xa ta jun uwach ri chapayom re, ma lik k'i uwach. ¹⁵ Ma we ta kach'aw ri aqanaj y kub'i'ij k'u ri': «Ri'in na in ta re ri cuerpo ma na in ta q'ab'aj.» Tob' ne jela' ri' kub'i'ij, lik rewi che ri cuerpo k'o wi. ¹⁶ Jek'ula' we ta ri xikinaj kub'i'ij: «Ri'in na in ta re ri cuerpo ma na in ta wachaj.» Tob' ne jela' ri' kub'i'ij, lik rewi che ri cuerpo k'o wi.

¹⁷ We ta ronoje ri qacuerpo xa jun chi wachaj u'anom, ¿sa' k'u u'anik ri' kojtanik? Yey we ta ronoje ri qacuerpo xa jun chi xikinaj u'anom, ¿sa' k'u u'anik ri' kojxlab'ik? ¹⁸ Pero ri Dios uya'om kan sa' taq ri kajawax che ri qacuerpo e chirij ri xraj Rire. ¹⁹ Ma we ta xa jun uwach ronoje ri chapayom re ri qacuerpo, lik na e ta k'ana ri'. ²⁰ Lik k'i uwach k'u ri' ri chapayom re ri qacuerpo, yey wa' xa jun u'anom.

²¹ E uwari'che ri wachaj na utz taj we kub'i'ij che ri q'ab'aj: «Ri'at na katajawax ta chwe.» Jek'ula' na utz ta nenare' we ri jolomaj kub'i'ij che raqanaj: «Ri'at na katajawax ta chwe.» ²² Yey e janipa ri pacha' na jinta ukowil che ri qacuerpo, e ne lik keb'ajawax ri' chiqe. ²³ Jek'ula' e janipa ri

pacha' lik na il ta uwach che ri qacuerpo, e ne ri lik kaqach'uq chi utz; yey e janipa ri na utz taj kilitajik, e ne lik kojok il ri' che uch'uqik. ²⁴ No'j taq ri utz kilitaj chiqe, na jinta uchak kaqach'uqu. Ek'u ri Dios xyijb'an chi utz ri qacuerpo cha' ri na il ta uwach chiqe, kojok más il che. ²⁵ Ri Dios xu'an wa' cha' janipa ri k'o che ri qacuerpo kujunimaj rib'; jek'uri'la' janipa ri k'o che ri qacuerpo junam kakichajij kib'. ²⁶ Ruma k'u la' we k'o juna k'ax che ri qacuerpo, ri' ronoje ri qacuerpo kuna' uk'axk'olil. Jenela' we k'o ri lik kojok il che, ri' ronoje ri qacuerpo kaki'kotik.

²⁷ Ralaq e alaq rucuerpo ri Cristo y chijujunal alaq k'o jun chak taqal che alaq ka'an alaq. ²⁸ Ruma k'u la' ri Dios eb'ukojom e raj chak piglesia:

nab'e, e ri e taqo'n re ri Jesús,
 uka'm, e ri keq'alajisan re runa'oj ri Dios,
 urox, e ri e k'utunel re taq ruk'utunik ri Dios,
 yey e k'o ri kaki'an milagros ruk' ruchuq'ab' ri Dios,
 ri kekunan ruk' ruchuq'ab' ri Dios,
 ri kiya'om kib' che kekito' jujun chik,
 ri ya'tal chike kakichap utza'm ri chak piglesia
 y ri ya'tal chike kech'a't pa jujun chik ch'a'tem na kimajom taj.

²⁹ Junwi taq ri chak. Ma ¿qonoje neb'a oj taqo'n? ¿Qonoje neb'a oj q'alajisanel re runa'oj ri Dios? ¿Qonoje neb'a oj k'utunel? ¿Qonoje neb'a oj 'anal milagros? ³⁰ ¿Qonoje neb'a ya'tal chiqe oj kunanel? ¿Qonoje neb'a kojch'a't pa jujun chik ch'a'tem ya'tal ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios? ¿Qonoje neb'a oj q'alajisanel re ri xb'i'x ruma junoq pa jun chik

ch'a'tem ya'tal ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios? Na qonoje taj. ³¹ Rayij k'u alaq uriqik ri chak lik chirajawaxik che riglesia. Yey ri'in kank'ut chi jun b'e che alaq, ri más chirajawaxik wi chwa ronoje wa', e ri rutzil k'u'xaj.

13

Ri lik chirajawaxik wi e ri rutzil k'u'xaj

¹ We ta e la' ri'in kanriq kinch'a't pa uk'iyal ch'a'tem ke ri tikawex y kanriq ne ri kich'a'tem ri ángeles yey na jinta ri rutzil uk'u'x ri Dios pa wanima', ri' xa in pacha' ri ch'ich' kayojoyotik o ri ch'ich' katzinowik.

² We ta e la' ya'tal chwe kanq'alajisaj runa'oj ri Dios chikiwach ri tikawex y kanmaj usuk' ronoje ri ewatal chikiwach jujun chik y kanmaj usuk' ronoje na'oj, y we ta lik k'o kub'ulib'al nuk'u'x ruk' ri Dios cha' utz ruk' wa' kanjalk'atij ne kiluwar ri nimaq taq juyub', yey na jinta ri rutzil uk'u'x ri Dios pa wanima', ri' na jinta k'ana nuchak chwach ri Dios.

³ We ta e la' kanjach chike ri nib'a'ib' ronoje ri b'itaq we y tob' ne kanya wib' re kimporoxik xa re tak'ab'al nuq'ij, yey na jinta ri rutzil uk'u'x ri Dios pa wanima', ri' na jinta k'ana kutiqoj chwe.

⁴ We junoq k'o ri rutzil uk'u'x ri Dios pa ranima',
 ri' k'o unimal uk'u'x kuk' ri tikawex,
 lik utz uk'u'x,
 na k'ax ta uk'u'x chirij junoq,
 na kutak'ab'a' ta uq'ij
 y na ku'an ta nim che rib'.

⁵ We junoq k'o ri rutzil uk'u'x ri Dios pa ranima',
 ri' na ku'an ta ri na taqal ta che.

Na xew ta kok il che ri kajawax che rire,
ma e ne kok il che ri kajawax chike ri jujun
chik.

Na xa ta ruk' jutz'it kape royowal
y na kuk'ol ta oyowal pa ranima'.

⁶ We junoq k'o ri rutzil uk'u'x ri Dios pa ranima',
ri' kub'isoj ri na jusuk' taj ka'anik
yey lik kaki'kot che ri jusuk' ka'anik.

⁷ We junoq k'o ri rutzil uk'u'x ri Dios pa ranima',
ri' kuyul re ronoje,
lik kub'ul uk'u'x ruk' ri Dios y kuk' ri jujun
chik,
xaqi e roye'em ri utz
y kuch'ij uchuq'ab' janipa ri kape puwi'.

⁸ Ri rutzil k'u'xaj re ri Dios na kasach ta k'ana
uwach. Pero kopon ri q'ij echiri' na kaya' ta chi
che junoq kuq'alajisaj runa'oj ri Dios, na kaya' ta
chi ne che junoq kach'a't pa jujun chik ch'a'tem
na umajom taj y na kaya' ta chi ne che junoq
kutzijoj ri uq'alajisam ri Dios che; ma ronoje wa'
xa kak'isik.

⁹ Wo'ora na qeta'am ta ronoje y na kaqariq ta
uq'alajisaxik ronoje runa'oj ri Dios. ¹⁰ Pero kopon
na k'u ri q'ij echiri' ronoje katz'aqat uwach; ek'u
ri' ri na tz'aqat taj, xa kak'isik. ¹¹ Ma ri'in echiri'
in k'o'm, ronoje ri kamb'i'ij, ri kanch'ob'o y ri kan-
maj usuk' e re juna k'o'm. No'j echiri' xinnimarik,
xinya kan ri kan'an chi nuch'uti'nal.

¹² Wo'ora e pacha' kojtzu'n pa juna espejo
sutz' uwach; no'j kopon na ri q'ij kaqil uwach ri
Dios, k'a ek'uchiri' kaq'alajin chiqawach ri kaqilo.
Wo'ora na kaq'alajin ta ronoje chinuwach; no'j k'o
k'u jun q'ij echiri' kaq'alajin ronoje chinuwach,

jela' pacha' ri Dios lik reta'am ronoje ri k'o pa wanima'.

¹³ Wo'ora chirajawaxik kak'oji' kub'ulib'al qak'u'x ruk' ri Dios tob' k'amaja' kaqil uwach, kaqoy'ej rub'i'tisim kan ri Dios chiqe y kak'oji' ri rutzil uk'u'x ri Dios pa qanima'. Chike k'u wa oxib', ri más kajawax chiqe e ri rutzil k'u'xaj.

14

Ri kech'a't pa jujun chik ch'a'tem na kimajom taj

¹ Choka k'u alaq il che kak'oji' ri rutzil k'u'xaj pa anima' alaq, yey rayij alaq uriqik janipa ri uya'om ri Ruxlab'ixel ri Dios chiqe re 'anab'al ruchak. Y che taq wa' wa ya'tal chiqe, ri lik kajawaxik e ri q'alajisanik re runa'oj ri Dios. ² Ma e ri jun ya'tal che ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios kach'a't pa juna chik ch'a'tem na umajom taj y na kamajtaj ta usuk', e ruk' ri Dios kach'a't wi, na e ta kuk' ri tikawex. Ma na jinta junoq kamajaw usuk' ri kub'i'ij, ma wa' ewatal chikiwach ri tikawex. ³ No'j ri jun kuq'alajisaj runa'oj ri Dios, kub'i'ij wa' chike ri tikawex re kik'iyib'al chwach ri Dios, re pixab'anik y re kunimarisaj kik'u'x.

⁴ Ri jun ya'tal che kach'a't pa juna ch'a'tem na umajom taj, ku'an wa' re to'b'al chirib'il rib'. No'j k'u ri jun ya'tal che kuq'alajisaj runa'oj ri Dios, ri'e keb'uto' konoje ri ketaw re y jela' kek'iy ri tinamit re ri Cristo.

⁵ Chinuwach ri'in utz we ta kaya'i' che onoje alaq ri kach'a't alaq pa jujun chik ch'a'tem na majom ta alaq, pero ri lik utz e we ta kaya'i' che alaq kaq'alajisaj alaq runa'oj ri Dios pa ri ch'a'tem alaq. Ma wa' más k'o kutiqoj che riglesia chwa ri

xa k'o kab'i'x pa juna chik ch'a'tem na kamajtaj ta usuk'. Yey wa' xew k'o kutiqoj che riglesia we k'o junoq kuq'alajisaj sa' ke'elawi ri xb'i'xik, y kub'i'ij k'u wa' pa kich'a'tem ri ketaw re.

⁶ Ma we e la' kinopon uk' alaq hermanos y xew kinch'a't chiwach alaq pa juna ch'a'tem na kamaj ta alaq usuk', ¿sa' kutiqoj ri' che alaq? Na jintaj. No'j we pa ri ch'a'tem alaq kantzijoj ruk'utum ri Dios chwe, kantzijoj ri weta'am puwi ri Q'ijsaq, kantzijoj ruq'alajisam ri Dios chwe o juna k'utunik, ronoje taq k'u ri' wa' lik k'o kutiqoj che alaq.

⁷ Ri jujun chik ch'a'tem na kamajtaj ta usuk' kanjunimaj ruk' jun su' o jun arpa; ma we na q'alaj ta uch'awisaxik ka'anik, na kamajtaj ta usuk' ri kach'awisaxik. ⁸ Y jela' ri trompeta kach'awisaxik cha' ri soldados kakiyib'a' kib' re keb'ek pa ch'a'oj. Pero we na q'alaj ta uch'awisaxik ka'anik, ri soldados na keb'ok ta il che. ⁹ Jek'ula' ralaq, we ri ch'a'tem kel lo pachi' alaq na q'alaj taj, ¿su'anik k'u ri' kamajtaj usuk' ri kab'i'ij alaq? Ma ri' xa e pacha' kasach ri ch'a'tem alaq pa ri tew.

¹⁰ Qatzij wi uk'iyal ch'a'tem k'o che ruwachulew y chujunal lik k'o taq ub'e chikiwach ri kech'a'tib'en re. ¹¹ Yey we ri'in na weta'am taj sa' ke'elawi ruch'a'tem junoq, ri' pacha' in juna aj naj chwach ri kach'a'tik yey rire e juna aj naj chinuwach ri'in.

¹² Ek'u ralaq, ruma ri lik karayij alaq ri kuya ri Dios re 'anab'al ruchak, e lik tzukuj alaq u'anik ri lik keb'uto' riglesia cha' ketiki' jusuk' chwach ri Dios. ¹³ Ruma k'u la' we k'o junoq ya'tal che ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios kach'a't pa juna ch'a'tem

na umajom taj, chutz'onoj k'u ri' che ri Dios cha' kaya'taj che kuq'alajisaj wa' pa kich'a'tem ri ketaw re. ¹⁴ Ma we e la' ri'in kan'an orar pa juna ch'a'tem na kanmaj ta usuk', e ri wanima' ri kach'a't ruk' ri Dios, pero ri nuna'oj na jinta k'o karesaj che.

¹⁵ ¿Sa' k'u ri' ri kan'ano? K'o jutaq laj kan'an orar y kamb'ixoj rub'i' ri Dios pa juna ch'a'tem na kanmaj ta usuk' tob' xew ri wanima' kach'a't ruk' Rire, pero también ruk' ri nuna'oj kan'an orar y kamb'ixoj rub'i' ri Dios pa ri ch'a'tem kanmaj usuk'. ¹⁶ Ma we rilal kayak la uq'ij ri Dios pa juna chik ch'a'tem na kamajtaj ta usuk' yey wa' uya'om ri Ruxlab'ixel ri Dios che'la, y ri ketaw re na kakiriq ta k'u ri ch'a'tem ya'tal che'la, ¿sa' k'u u'anik ri' kakib'i'ij rike «Amén» che ri tioxib'al x'an la we na xkimaj ta usuk' ri xb'i'ij la? ¹⁷ Y tob' lik chom ri tioxib'al ka'an rilal, wa' na jinta kutiqoj che ri kib'inik ksilab'ik ri ketaw re.

¹⁸ Kantioxij che ri Dios ma ri'in más ya'tal chwe chiwach ralaq kinch'a't pa jujun chik ch'a'tem na numajom taj. ¹⁹ Na ruk' ta k'u ri', echiri' kimolom kib' ri tinamit re ri Cristo, más kuaj kamb'i'ij tob' keb' oxib' ch'a'tem lik kamajtaj usuk' cha' jela' k'o kakimaj ri jujun chik che, chwa ri kanwererej lajuj mil chi ch'a'tem pa juna ch'a'tem na q'alaj taj.

²⁰ Hermanos, ri na'oj alaq chu'ana pacha' ri kina'oj ri e nima'q chik. Ma'an e alaq pacha' alaq ak'alab' puwi ri kach'ob' alaq, tob' utz we e ka'an alaq pacha' ak'alab' chwach ri mak, ma rak'alab' k'amaja' kaketa'maj wa'. ²¹ Ma chupa Rutzij Upixab' ri Dios tz'ib'ital kanoq:
Pa taq ch'a'tem junwi y kuma taq tikawex e aj naj

kinch'a't kuk' wa tinamit.*
 Yey tob' k'u jewa' kan'ano,
 na kakikoj ta nutzij*
 kacha ri Dios Qajawxel.

Is. 28:11-12

²² Echiri' junoq kach'a't pa juna ch'a'tem na kamajtaj ta usuk', wa' e jun k'utub'al chike ri na kikojom ta rub'i' ri Cristo; no'j na je ta la' kuk' ri kikojom chi rub'i'. Ek'u ri q'alajisanik re runa'oj ri Dios, na e ta ke ri na kikojom ta rub'i' ri Cristo, ma e ke ri kikojom chi rub'i'.

²³ Ma we e la' kimolom kib' ri tinamit re ri Cristo y konoje k'ut kech'a't pa taq ch'a'tem na kamajtaj ta usuk', yey kok k'u b'i junoq k'amaja' kumaj usuk' sa' wa' o junoq k'amaja' kukoj rub'i' ri Cristo, ¿sa' k'u ri kuch'ob' che wa'? ¿Na kub'i'ij ta nawi ch'u'jerinaq alaq? ²⁴ No'j we kok b'i junoq k'amaja' kukoj rub'i' ri Cristo o k'amaja' kumaj usuk' sa' wa' yey kuto katajin alaq che ub'i'ixikil sa' ri uq'alajisam ri Dios che alaq; ruk' k'u ronoje ri' ri kab'i'ij alaq, kuna' rib' rire aj mak chwach ri Dios. ²⁵ Kaq'alajin k'u ri' sa' ri k'o pa ranima' y jela' kaqaj umejelem, kuloq'nimaj uq'ij ri Dios y kub'i'ij paqatzij wi k'o ri Dios chixo'lib'al alaq.

Echiri' kaqamol qib', qa'ana ronoje chuchola'j

²⁶ ¿Sa' k'u ri' rusuk' ka'an alaq hermanos echiri' kamol ib' alaq? Utz we e k'o ri kakib'ixoj rub'i' ri Dios, e k'o ri kakiya k'utunik, e k'o ri keq'alajisan juna tzij re ri Dios. Utz we e k'o ri kech'a't pa juna chik ch'a'tem na kimajom taj yey e k'o ri

* **14:21** Ri Dios xeb'utaq e aj naj cha' ketaqan pakiwi rutinamit yey wa e aj naj xech'a't kuk' pa jun ch'a'tem na kakimaj ta usuk' rike. * **14:21** Dt. 28:47-49

keq'alajisan re wa ch'a'tem. 'Ana k'u alaq ronoje wa' re uk'iyib'al ri kib'inik kisilab'ik rutinamit ri Dios.

²⁷ Y echiri' molom ib' alaq, utz we xa e ka'ib' o e oxib'oq kech'a't pa ch'a'tem na kamajtaj ta usuk'; y ki'ana k'u wa' pa jujun, na xa ta jumul. Yey ka-jawaxik k'o junoq kaq'alajisan re wa'. ²⁸ Pero we chikixo'l ri hermanos kimolom kib' chiri' na jinta junoq kariqow uq'alajisaxik ri kakib'i'ij, mech'aw k'u ri'; xew chech'a'ta ruk' ri Dios pa kanima'. ²⁹ Jek'ula', utz we xa e ka'ib' o e oxib'oq kakitzijoj sa' ri uq'alajisam ri Dios chike. Yey ri ketaw re lik kich'ob'o chi utz, we wa' e utzij ri Dios che rutinamit.

³⁰ We k'o junoq katzijonik yey k'o kuq'alajisaj ri Dios che junoq chik tz'ulik, ri katzijonik e chutanab'a' ri kub'i'ij; tek'uchiri', ri jun chik utz kujeq ub'i'ixikil ri tzij xuq'alajisaj ri Dios che. ³¹ Ma e taq ri ya'tal juna tzij re ri Dios chike, utz we chikijujunal kakiq'alajisaj wa', pero ki'ana k'u wa' pa jujun, na xa ta jumul, cha' jela' konoje k'o kakimaj che y kepixab'ax ruma.

³² E junoq ya'tal che kuq'alajisaj juna tzij re ri Dios, k'o puq'ab' ruchapab'exik wa'.† ³³ Ma ri Dios e Dios re utzil chomal, na re ta sachib'al na'oj.

Ek'u taqej alaq ri kaki'an taq rutinamit ri Dios echiri' kakimol kib'. ³⁴ Rixoqib' mech'a'tik echiri' kamol ib' alaq pa rub'i' ri Cristo. Ma ri taqal chike rike e kakikoj tzij jela' pacha' ri kub'i'ij Rutzij Upixab' ri Dios. ³⁵ Rixoqib' we k'o kakaj kaketa'maj,

† **14:32** Ri ke'elawi e chirajawaxik kuch'ob' raqan chi utz jampala' y su'anik kuq'alajisaj ri tzij uya'om ri Dios che.

kitz'onoj k'u ri' chike ri kachijil chikocho, ma na ub'e taj kech'a't piglesia.‡

³⁶ K'una chik'u'x alaḡ, na uk' ta alaḡ petinaḡ wi ri Tzij Pixab' re ri Dios y na xew ta uk' ralaḡ oponinaḡ wi. ³⁷ We k'o k'u junoḡ che alaḡ kuch'ob'o kuriḡ uḡ'alajisaxik Rutzij ri Dios o lik kumaj usuk' runa'oj ri Dios, ri' chirajawaxik kareta'maj wa': Ri kantz'ib'aj che alaḡ, ronoje e Utzij Upixab' lo ri Qanimajawal. ³⁸ Pero we k'o junoḡ na karaj ta kukoj wa nub'i'im loḡ, ruk' k'u rire k'o wi. ³⁹ E uwari'che hermanos, ya'a ib' alaḡ che uḡ'alajisaxik ri tzij ya'om che alaḡ ruma ri Dios. Yey meḡ'atej alaḡ ri kech'a't pa jujun chik ch'a'tem ya'tal chike ruma ri Ruxlab'ixel ri Dios. ⁴⁰ Xew k'u lik 'ana alaḡ ronoje chi utz y chuchola'j e chirij ri taḡalik ka'anik.

15

Ri k'astajib'al re ri Qanimajawal Jesucristo

¹ Ek'u wo'ora, hermanos, kuaj kankuxtaj che alaḡ wa Utzilaj Tzij nutzijom chi che alaḡ; e ri xkoj alaḡ y chupa ne wa' tikil wi alaḡ. ² Ruma k'u wa Utzilaj Tzij, kariḡ alaḡ ri chomilaj k'aslemal petinaḡ ruk' ri Dios we lik tikil alaḡ chupa wa nutzijom che alaḡ. No'j we na tikil ta alaḡ chupa, na jinta k'u xutiḡoj ri' xkoj alaḡ rub'i' ri Cristo. ³ Ma ri nuk'utunik che alaḡ e ri xk'ut chwe ri'in, yey ruk'u'xib'al ri k'utunik e wa': Ri Cristo xkam ruma ri qamak jela' pacha' ri tz'ib'ital kan chupa

‡ **14:35** Wa' na e ta ke'elawi rixoḡ na utz taj kach'a't k'enoḡ piglesia. Ma ri Pablo kub'i'ij utz we rixoḡ ku'an q'alajisanik o ku'an orar echiri' kimolom kib' rutinamit ri Dios. 1 Co. 11:5

Ruch'a'tem ri Dios.* 4 Yey Rire xmuqik pero churox q'ij xk'astaj lo chikixo'l ri ekaminaq, jela' pacha' ri tz'ib'ital kan chupa Ruch'a'tem ri Dios.*

5 Ri Jesús xuk'ut uwach chwach ri Cefas;* tek'uchiri', chikiwach ri kab'lajuj utaqo'n.†

6 Tek'uchiri' xuk'ut uwach chikiwach uk'iyal hermanos echiri' kimolom kib', yey ri kajlib'al wa' kik'ow ne uwi' che ri wo'ob' ciento. Y chike wa' e k'i ri k'a e k'aslik, tob' e k'o jujun chike ya xekamik.

7 Yey xuk'ut uwach chwach ri Jacobo; tek'uchiri' xuk'ut tanchi uwach chikiwach konoje rutaqo'n.

8 K'isb'al chi k'u re, xuk'ut uwach chinuwach ri'in, tob' pacha' in juna ralko ne' xalaxik na chupa ta ruq'ijol.‡

9 Xuk'ut k'u uwach chinuwach ri'in, tob' ne lik na jinta ko nuwach chikiwach ri nik'aj chik utaqo'n ri Cristo, ma ri'in lik xeb'enuternab'ej ruk' k'axk'ob'ik rutinamit ri Dios, ri kikojom rub'i' ri Cristo. E uwari'che na taqal tane kab'i'x chwe in utaqo'n. 10 Pero ruma ri unimal rutzil uk'u'x ri Dios wuk', ya'tal chwe in jun chike rutaqo'n ri Jesús. Yey wa unimal rutzil uk'u'x lik k'o xutiqoj ma ya'tal chwe más kinchakun chikiwach ri jujun chik utaqo'n; tob' wa' na in tane in 'anayom re, ma e 'anayom re ri rutzil uk'u'x ri Dios wuk'. 11 Tob' china k'u ri ka'anaw ri chak, we e ri'in o e rike, pero xa jun rutzijoxik kaqa'ano; yey e ne wa' ri kojom ralaq.

* 15:3 Is. 53:5-12

* 15:4 Sal. 16:8-10

* 15:5 "Cefas": E jun

chik ub'i' ri Pedro. † 15:5 Mt. 28:16-17; Mr. 16:14; Lc. 24:36; Jn.

20:19 ‡ 15:8 Ri Pablo na xukoj ta rub'i' ri Cristo junam kuk' ri nab'e e taqo'n. Hch. 9:3-6; 1 Co. 9:1

Ri k'astajib'al ke ri ekaminaq

¹² We kaqatzijoj k'u ruk'astajib'al ri Cristo chikixo'l ri ekaminaq, ¿su'chak k'u ri' k'a e k'o jujun che alaƣ kakib'i'ij na jinta k'astajib'al chike ri ekaminaq? ¹³ Ma we ta e la' na jinta k'astajib'al chike ri ekaminaq, e ke'elawi ri' na xk'astaj ta ri Cristo. ¹⁴ Yey we ri Cristo na xk'astaj taj, na jinta kutiqoj ri' ri kaqatzijoj y na jinta ne kutiqoj ri' ri kub'ulib'al k'u'x alaƣ ruk' Rire. ¹⁵ Yey we na jinta junoq kak'astaj lo chikixo'l ri ekaminaq, ri' koju'an xa oj aj raq'ul chirij ri Dios ma xqab'i'ij Rire xuk'astajisaj lo ri Cristo. ¹⁶ Ma we ta e la' na kek'astaj ta ri ekaminaq, na xk'astaj tane ri' ri Cristo. ¹⁷ Yey we ri Cristo na xk'astaj taj, na jinta kutiqoj ri' ri kub'ulib'al k'u'x alaƣ ruk' y k'a sachinaq ne alaƣ ri' pa mak. ¹⁸ Yey we ta e ri', ri xekamik kikojom b'i rub'i' ri Cristo, xa jumul ri' xsach kiwach. ¹⁹ Ek'u ri'oj, ri qakojom rub'i' ri Cristo, we ta xew wara che ruwachulew k'o qoye'em che Rire, ri' chike konoje ri tikawex che ruwachulew e ri'oj ri más b'isob'al uwach ri qak'ulumam.

²⁰ Pero na e ta k'u ri', ma ri Cristo paqatzij wi xk'astajik. Yey e Rire ri nab'e xk'astaj lo chikixo'l ri ekaminaq, y wa' e k'utub'al re k'o k'astajib'al chike ri ekaminaq. ²¹ Ma jela' pacha' ri kamik xok kuk' konoje ri tikawex ruma jun chi achi, wa' e ri nab'e tikawex; jek'uri'la' ri k'astajib'al ke ri ekaminaq e ruma jun chi Achi, wa' e ri Cristo. ²² Qonoje k'u ri' ri oj tikawex xa kojkamik ma junam qawach ruk' ri Adán, ma oj aj mak jela' pacha' rire; yey qonoje k'u ri'oj re ri Cristo, kaqariq jun chomilaj

k'aslemal na jinta utaqexik. ²³ Pero ri k'astajib'al qe ri'oj, e ku'ana na chupa ruq'ijol. Ma ri nab'e xk'astajik e ri Cristo, yey we xk'un tanchi Rire, k'a tek'uchiri' kojka'astaj janipa ri oj re Rire.

²⁴ Ruk' k'u ruk'unik ri Cristo, kak'un ri k'isb'al q'ij. Yey ku'ana wa' echiri' ri Cristo kusachisaj kiwach konoje ri kech'o'jin chirij; wa' e ri e taqanelab', ri k'o kiwach y ri k'o kichuq'ab'. Y kuya na k'u ronoje ri' ri taqanik puq'ab' ri Qaqaw Dios. ²⁵ Ma lik chirajawaxik ri Cristo kataqan na puwi ronoje, keb'uya na k'u chuxe' ri raqan konoje ri kech'o'jin chirij. ²⁶ Y k'isb'al k'u re, e kasachisax uwach ri kamik. [§] ²⁷ Ri Dios uya'om chi ronoje puq'ab' Ruk'ajol, ma tz'ib'ital kanoq: «Ronoje taq k'u ri' ri k'olik, xya la puq'ab'» * kacha'. Pero echiri' kub'i'ij «ronoje», wa' na e ta ke'elawi ri Dios uya'om rib' puq'ab' Ruk'ajol, ma e ne ri Dios xya'w ronoje puq'ab' Ruk'ajol. ²⁸ Y echiri' ronoje k'o chi chuxe' ri raqan Ruk'ajol ri Dios, Rire kuya tanchi na ronoje puq'ab' Ruqaw, ri xya'w re ronoje che; y jela' ri Dios kak'o'ji' puwi ronoje ri k'olik.

²⁹ Yey we na jinta k'astajib'al ke ri ekaminaq, ¿su'chak k'u ri' e k'o jujun chixo'l alaq kakik'ul ri bautismo pa kib'i' ri ekaminaq chik? ¿Sa' kutiqoj ri' chike kaki'an wa'? ³⁰ Yey we na jinta k'astajib'al chiqe, ¿sa' ne kutiqoj ri' xaqi katewun ri kamik paqawi' ri'oj ruma kaqatzijoj ri Utzilaj Tzij? ³¹ Paqatzij wi hermanos, lik kinki'kot uma

§ 15:26 “Ri kamik”: Pa ri ch'a'tem griego kub'i'ij ri kamik e jun “aj retzelal k'u'x”. Kub'i'ij wa' ma lik xib'ib'al uwach yey na jinta k'o kajawan re. * 15:27 Sal. 8:6

ralaq, ma wuma ri'in kojom alaq rub'i' ri Qanima-jawal Jesucristo. Ruma k'u la' na kinok ta il che ri kamik katewun panuwi' ronoje q'ij. ³² Chila' Éfeso lik xinch'o'jin kuk' "itzel taq awaj".** We ta na jinta nuk'aslemal chila' chikaj, ¿sa' k'u kutiqoj ri' kank'ulumaj taq wa' che ruwachulew? We ta na kek'astaj ta ri ekaminaq, k'o kutiqoj ne ri' ri tzij kab'i'xik:

Chojwo'qoq, chojq'ab'aroq
ma xa kojkamik

Is. 22:13

kacha'.

³³ Masokotaj k'u alaq ri' ruk' wa'; ma e pacha' ri jun tzij jewa' kub'i'ij: «We juna achi jusuk' ub'inik usilab'ik kerachb'ilaj ri na jusuk' ta kina'oj y na chom ta kech'awik, ri' kayojtaj ri saqil ub'inik usilab'ik»* kacha'. ³⁴ Lik k'u chirajawaxik kak'un saq chiwach ralaq y mamakun chi alaq. Y cha' kak'ix k'ana alaq che, kamb'i'ij wa' che alaq: K'a e k'o ne jujun che alaq na keta'am ta uwach ri Dios.

Su'anik kek'astaj ri ekaminaq

³⁵ Laj ne k'o junoq ku'an wa tz'onob'al: «¿Su'anik kek'astaj ri ekaminaq? ¿Sa' ri kicuerpo we xek'astajik?» kacha'. ³⁶ Ri katz'onow re wa', lik q'alaj na kumaj ta usuk' puwi ri k'astajib'al. Ma ri k'astajib'al e pacha' juna ija'. Echiri' katikik, nab'e na kachaqijik; k'a tek'uchiri' katuxik. ³⁷ Yey ri katikik, tob' ija' re trigo o juna chik tiko'n, na junam ta chi katzu'nik echiri' kel loq, ma rija' lik junwi katzu'n chwa rutux. ³⁸ Ri Dios ku'an che ri tiko'n kab'ojanik jela' pacha' ri karaj Rire, y

** **15:32** "Itzel taq awaj": Laj e taq ri winaq itzel kik'u'x xeyakataj chirij ri Pablo. * **15:33** Pr. 13:10; 28:7

chujujunal uwach taq rija' ku'an che jela' pacha' ri taqal che.

³⁹ K'i taq kiwach ri e k'o che ruwachulew. Jela' pacha' ri tiko'n junwi, jek'ula' taq ri k'o kiti'jil, na junam ta kiwach. Ma junwi ri kiti'jil ri tikawex y junwi ri kiti'jil ri chikop; jek'ula' junwi ri kiti'jil ri kar yey junwi ri kiti'jil rawaj kexik'ik'ik.

⁴⁰ K'o k'u e 'anatalik e kiwach e k'o chikaj, yey k'o e 'anatalik e kiwach e k'o che ruwachulew. Ma junwi ri kichomalil ri e k'o chikaj chwa ri kichomalil ri e k'o che ruwachulew. ⁴¹ Taq ri e k'o chikaj, konoje kewonik, pero na junam ta ri kiwonib'al. Ma ruwonib'al ri q'ij junwi chwa ruwonib'al ri ik' y ri ch'umil. Yey chikijujunal ch'umil junwi taq ne ri kichomalil.

⁴² Ri kuk'ut wa jun k'amb'al na'oj puwi rija' e wa': Ri qacuerpo che ruwachulew junwi chwa ri kaya' chiqe chiqawach apanoq. Echiri' kojkamik, ri qacuerpo kamuqik y kaq'ayik. Yey echiri' koj'astajik, lik junwi ri qacuerpo, ma wa' na kakam ta chik. ⁴³ Ri qacuerpo echiri' kamuqik, na jinta k'ana uwach. No'j we xk'astaj lo che ri kamik, ku'ana lik k'o uwach. Jek'ula' echiri' kamuq ri qacuerpo, na jinta k'ana uchuq'ab'; no'j we xk'astaj loq, ku'ana lik k'o uchuq'ab'. ⁴⁴ Ri qacuerpo echiri' kamuqik, xa re ruwachulew; no'j echiri' kak'astaj lo che ri kamik, ku'ana jun cuerpo lik rewi re ri k'aslemal chila' chikaj. Ma jela' pacha' wa qacuerpo lik rewi re ri qak'aslem wara che ruwachulew, jek'ula' kajawax jun qacuerpo lik rewi re ri qak'aslemal chila' chikaj.

⁴⁵ Ma tz'ib'ital kan chupa Ruch'a'tem ri Dios:

“Echiri' x'an ri nab'e achi Adán, xya' uk'aslem.”* No'j ri “uka'm Adán” (wa' e ri Cristo) e aj ya'l ri chomilaj k'aslemal na jinta utaqexik. ⁴⁶ Ri qacuerpo xya' nab'e, xa e re ruwachulew. Chiqawach k'u apanoq kaya' jun cuerpo chiqe lik rewi re ri qak'aslemal chila' chikaj. ⁴⁷ Ri nab'e achi e re ruwachulew, ma x'ani' ruk' ulew. Pero ruka'm achi, wa' e ri Qanimajawal Jesucristo, e re chikaj ma chila' petinaq wi. ⁴⁸ Wo'ora ri qacuerpo e pacha' rucuerpo ri nab'e achi, xa re ulew; no'j echiri' kojok'astaj lo chupa ri kamik, ri cuerpo kaya' chiqe e pacha' ri cuerpo k'astajinaq re ri Jun xpe chila' chikaj. ⁴⁹ Y tob' wo'ora ri qacuerpo xa e pacha' re ri jun achi 'anom ruk' ulew, kopon na k'u ri q'ij ri qacuerpo ku'ana jela' pacha' re ri Jun xpe chila' chikaj.

⁵⁰ Kamb'i'ij k'u che alaq hermanos, ri'oj na utz taj kojok pa rutaqanik ri Dios chila' chikaj ruk' wa cuerpo re ruwachulew, ri xa kakamik; ma wa' na taqal ta che ri qak'aslemal na jinta utaqexik.

⁵¹ Tape alaq, ma kanq'alajisaj chiwach alaq ri na eta'matal ta lo ojertan. Ri oj re ri Cristo, na qonoje taj kojkamik, pero qonoje kajalk'atix uwach ri qacuerpo echiri' ri Cristo kak'un tanchik. ⁵² Wa' xa pa joq'otaj ku'ano, e pacha' echiri' junog kuyupij ruwach. Echiri' katataj k'u ri k'isb'al uch'awib'al ri trompeta, xaqik'ate't kek'astajisax lo ri ekaminaq ruk' jun cuerpo na kakam ta chik; yey janipa k'u ri oj k'aslik, kajalk'atix uwach ri qacuerpo. ⁵³ Ma ri qacuerpo wo'ora xa kakamik. Lik chirajawaxik k'ut kajal uwach ruk' jun na kakam ta chik. ⁵⁴ Ek'uchiri' kaya' ri qacuerpo na

* 15:45 Gn. 2:7

kakam ta chik, k'a e ri' ku'ana na ri tz'ib'ital kan pa Ruch'a'tem ri Dios:

Xsach k'u uwach ri kamik,
ma ri k'aslemal xuch'ij uchuq'ab'. *Is. 25:8*

⁵⁵ Yey kub'i'ij che ri kamik:

¿Pa k'o wi ri' rachuq'ab' wo'ora?

¡Na jinta chik!

Ma na jinta chi achuq'ab' paqawi' re ka'an k'ax chiqe,

xatu'an jela' pacha' ri aqaj echiri' na jinta chi uxul re kati'o'nik *Os. 13:14*

kacha'.

⁵⁶ Ma e ri mak kuya lo uchuq'ab' ri kamik cha' ku'an k'ax chiqe. Yey e ruma ri mak kaqa'ano, kaq'alajinik taqal chiqe kaq'at tzij paqawi' ruma xqapalajij Rutzij Upixab' ri Dios. ⁵⁷ Pero xa maltiox k'u che ri Dios, ma Rire kuya chiqe kaqach'ij uchuq'ab' ri mak ruma ri Qanimajawal Jesucristo.

⁵⁸ E uwari'che alaq nu hermanos, ri lik k'ax kann'a alaq, lik tikila alaq jusuk' y maya k'u alaq luwar che ritzel kuch'ij chuq'ab' alaq. E lik ya'a ib' alaq che u'anik ruchak ri Qanimajawal, ma eta'am chi alaq lik k'o kutiqoj ronoje ri chak ka'an alaq pa rub'i'.

16

Ri qasa'n kataq b'i chike rutinamit ri Dios

¹ Chwi k'u ri qasa'n katajin alaq che umolik re to'b'al ke ri hermanos,* kamb'i'ij k'u che alaq: Jela' 'ana alaq che pacha' rumolik ximb'i'ij chike riglesias e k'o Galacia. ² Ronoje taq nab'e q'ij che

* **16:1** Wa qasa'n e to'b'al ke ri hermanos e k'o pa k'ax chila' Jerusalem. Ro. 15:26; 2 Co. 8-9

ri semana, chijujunal alaq kesaj alaq ri qasa'n alaq e chirij ri kach'ak alaq y kak'ol k'u alaq ri'. 'Ana alaq wa' cha' we xinopon ri'in, na jinta chi qasa'n kamol alaq, ma k'olotal chik. ³ Y we xinopon k'ut, keb'enutaq b'i Jerusalem ri hermanos kacha'i' uma ralaq che ujachik ri qasa'n y kanya b'i jun carta chike puwi wa'. ⁴ Y we kajawaxik kin'ek ri'in kuk', junam ne ri' koj'ek.

Ri b'enam karaj ku'an ri Pablo

⁵ Kinopon na uk' alaq, pero nab'e na kinik'ow pa taq riglesias e k'o Macedonia; tek'uchiri' kinopon chila' Corinto. ⁶ Yey laj ne kinkanaj kan uk' alaq y kinnajtir chiri' ma kanwoy'ej na kik'ow ruq'ijol echiri' k'ax tew y k'o jab', y jela' utz kinto' b'i alaq echiri' kanmaj tanchi ub'i nub'e. ⁷ Ma ri'in na kuaj taj kinik'ow uk' alaq xa pa k'alalem; kuaj kink'oji' uk'iyal q'ij uk' alaq, we e karaj ri' ri Qanimajawal. ⁸ Pero k'amaja' kin'ek ma kuaj kink'oji' na wara Éfeso pa ri nimaq'ij re Pentecostés. ⁹ Na kuaj ta k'u kinel b'i wara wo'ora, ma ri chak ya'om chinuwach lik nim y lik utz elinaq, yey ruma ne wa' lik e k'i ri eyaktajinaq chwij.

K'isb'al Pixab'anik che riglesia k'o Corinto

¹⁰ We xopon ri Timoteo uk' alaq, k'ulu alaq chi utz cha' kak'oji' uk' alaq chi utzil chomal; ma rire jela' pacha' ri'in, junam kojchakun pa ruchak ri Qanimajawal. ¹¹ E uwari'che, na utz taj we k'o junoq che alaq kuk'aq b'i uq'ij rire; e to'o alaq che rupetik cha' kumaj tanchi lo ub'e chi utzil chomal, ma ri'in woye'em katzelej lo wuk' junam kuk' ri jujun chik hermanos.

¹² Chwi k'u ri hermano Apolos, ri'in lik xinelay che cha' kerachb'ilaj b'i ri hermanos keb'ek chila' uk' alaq, pero na xraj ta k'enoq xe'ek wo'ora. K'o juna q'ij la' echiri' kaya'taj che kopon uk' alaq.

¹³ Lik chajij ri b'inik silab'ik alaq, tikila alaq chi utz chupa ri kub'ulib'al k'u'x alaq ruk' ri Dios, lik chuq'ub'ej ib' alaq chwach ri Dios y mok k'u xi'in ib' uk' alaq. ¹⁴ Janipa ri ka'an alaq, 'ana alaq ronoje ruk' rutzil k'u'xaj.

¹⁵ Hermanos, eta'am chi alaq ri hermano Estéfanos kuk' rufamilia e rike ri nab'e xkikoj rub'i' ri Cristo chixo'lib'al alaq chila' Acaya,† yey rike lik kiya'om kib' che kito'ik taq ri hermanos. ¹⁶ Ek'u kuaj ri'in e kataqej alaq janipa ri kakib'i'ij che alaq; jek'ula' ri' 'ana alaq chike konoje ri e jela' pacha' rike, ma rike e to'b'el y lik kiya'om kib' pa ruchak ri Dios.

¹⁷ Lik xinki'kot ruk' ri kik'unik ri Estéfanos, ri Fortunato y ri Acaico, ma rike e petinaq Corinto pak'axel ralaq; ek'u kanna' ri'in e pacha' xk'un ralaq wuk'. ¹⁸ Ma rike lik xkinimarisaj nuk'u'x ri'in y jenela' xki'an che ralaq. Taqal k'u ri' kayak kiq'ij konoje ri kaki'an jela' pacha' rike.

¹⁹ Ri hermanos e k'o pa taq riglesias re Asia kakiya pan rutzil wach alaq. Ri hermano Aquila y ri hermana Priscila kuk' konoje ri kakimol kib' chikocho, lik kakiya pan rutzil wach alaq pa rub'i' ri Qanimajawal Jesucristo. ²⁰ Yey konoje ri hermanos wara kakiya pan rutzil wach alaq. Ya'a

† **16:15** Corinto e jun tinamit k'o pa ri luwar re Acaya.

k'u rutzil wach alaq chiwach alaq ruk' jun saqil tz'ub'uj chi'aj[‡] chwach ri Dios.

²¹ Wo'ora e ri'in in Pablo, in ri kintz'ib'an re wa rutzil wach alaq ruk' ri nuq'ab'.

²² ¡Ya kak'un lo ri Qanimajawal Jesucristo! Janipa k'u ri na k'ax ta kakina' Rire, k'o chi ri q'atb'al tzij re ri Dios pakiwi'. ²³ K'ulu alaq ri unimal rutzil uk'u'x ri Qanimajawal Jesucristo. ²⁴ Lik k'ax kannan' onoje alaq pa rub'i' Rire. Amén.

[‡] **16:20** “Jun saqil tz'ub'uj chi'aj”: Ri Pablo jewa' xub'i'ij ma rike e kaki'an wa' chikiwach echiri' kakiya rutzil kiwach.

Ri utzilaj tzij re ri kanimajawal Jesucristo New Testament in Achi Rabinal; acr (GT:acrN:Achi)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Achi

Dialect: Rabinal

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Achi

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

c47d5e0e-42c2-5f90-9b73-ce40b05f740d